

บทที่ 2

ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เทคโนโลยีในทัศนะของพระพุทธศาสนา ¹

เทคโนโลยีในทัศนะของพระพุทธศาสนา

เทคโนโลยีเมื่อนำมาใช้ในทางที่ดีก็เป็นสิ่งดี เมื่อนำมาใช้ในทางที่ไม่ดีก็เป็นสิ่งเลวร้ายได้เช่นกันอย่างไรก็ตาม เราไม่ควรมองเทคโนโลยีด้วยสายตาที่ไร้เดียงสาจนเกินไป มีหลายคนหลงคิดว่าเทคโนโลยีล้วนเป็นเพียงเครื่องมือ หรือ Tools ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อการใช้งาน แต่ถ้าเรามองให้ลึกซึ้งลงไปก็จะเห็นถึงความสลับซับซ้อนมากกว่านั้น

เทคโนโลยีไม่เป็นกลาง

เมื่อ 22 ปีก่อน อาตมาเคยแปลหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อว่า "วิพากษ์คอมพิวเตอร์ เทวรูปแห่งยุคสมัย" เขียนโดยไมเคิล แชลลิส หนังสือเล่มนี้วิพากษ์วิจารณ์เทคโนโลยีใหม่ในยุคสมัยนั้น คือเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ว่ามีผลกระทบต่อสังคมและผู้คนทั้งโลกอย่างไร ประเด็นที่เขาหยิบยกขึ้นมาที่น่าสนใจยิ่ง เขาอธิบายว่าเทคโนโลยีกับสังคมนั้นแยกกันไม่ออก เทคโนโลยีสามารถก่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้มากมาย อย่างเช่น คอมพิวเตอร์จะมีผลกระทบต่อแบบแผนการทำงานและความสัมพันธ์ในสังคม ยิ่งกว่านั้นมันยังทำให้ความคิดอ่านของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปด้วย เป็นต้น

เทคโนโลยีกำหนดโลกทัศน์ของผู้ใช้เทคโนโลยี เปรียบเหมือนคนที่มีค้อนอยู่ในมือ ก็จะมีแต่จะทุบ หรือมองอะไรเป็นตะปู คนที่มีมีดพริกาก็จะสนใจว่ามีอะไรบ้างที่ตัวเองสามารถจะฟันหรือถากด้วยมีดได้

อีกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คนใช้รถยนต์กับคนใช้จักรยาน จะมีทัศนะต่อโลกและชีวิตไม่เหมือนกัน คนใช้รถจะรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจ มองว่าคนข้ามถนนและคนเดินบนบาทวิถีคือตัวปัญหา มองว่าต้นไม้ที่เกาะกลางถนนเป็นตัวกีดขวางการเดินทางที่เร่งด่วน แต่ทัศนะเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นกับคนขี่จักรยาน เพราะเขาจะมองว่าคนเดินถนนคือเพื่อนร่วมทาง และต้นไม้ที่เกาะกลางถนนคือร่มเงา ทัศนะที่แตกต่างกันเป็นเพราะใช้เทคโนโลยีที่ต่างกัน

¹ พระไพศาล วิสาโล. (มปป.) เทคโนโลยีของทัศนะในพระพุทธศาสนา, จาก URL : https://www.visalo.org/columnInterview/chip10.htm?fbclid=IwAR32tkV-odENQqtPk9gH1wD39Tw7p_iLL3ysWikLGMG9vPRZe3D3hfa3G8

ความไม่เป็นกลางของเทคโนโลยีมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ที่มาของมันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีที่มาจากอุตสาหกรรมอาหารและอาวุธ การทหารทำให้เกิดความจำเป็นที่มนุษย์ต้องใช้การประมวลผลข้อมูลจำนวนมาก เพื่อคำนวณหาเป้าหมายในการทำลายล้าง และเสาะแสวงหาข่าวกรองด้านความมั่นคง เทคโนโลยีดิจิทัลที่เราใช้แปลงข้อมูลข่าวสารทั้งหลายในโลกเพื่อการส่งถึงกันนั้น ก็มีจุดเริ่มต้นอยู่ที่การมองโลกแบบทวิลักษณ์ คือ 0 และ 1 ไม่ขาวก็ต้องเป็นดำ ซึ่งก็คือการปิดและเปิดกระแสไฟฟ้าบนแผงวงจรมันเอง ทั้งที่สรรพสิ่งในโลกของเราล้วนแตกต่างกันหลากหลายมากมายกว่านั้น คือนอกจากขาวและดำแล้ว ยังมีเทาด้วย

Binary

หมายถึงสิ่งที่มีองค์ประกอบ 2 อย่าง ยกตัวอย่างเช่นในทางคณิตศาสตร์ ระบบเลขฐานสอง หรือ Binary numeral system คือระบบการคำนวณที่ใช้เลขเป็นตัวแทนเพียง 2 ตัวเลข คือ 0 และ 1

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความไม่เป็นกลางของเทคโนโลยี คืออาวุธนิวเคลียร์ แม้จะมีการพูดว่าอาวุธชนิดนี้จะใช้เพื่อรักษาสันติภาพหรือคุกคามสันติภาพก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้เพื่ออะไร อย่างไรก็ตามเมื่ออาวุธชนิดนี้อยู่ในมือของประเทศใด ก็จะมีรู้สึกว่าตัวเองมีอำนาจมากกว่าเดิม แตกต่างไปจากประเทศอื่นๆ ที่ไม่มีอาวุธชนิดนี้อยู่ในมือ ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา สันติภาพโลกและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงเปลี่ยนแปลงไปส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าแต่ละประเทศมีการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

ถึงแม้ทุกวันนี้ มีการนำเทคโนโลยีนิวเคลียร์มาใช้ในทางสันติ คือใช้เป็นเชื้อเพลิงพลังงาน มีการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทั่วโลก แต่ในท้ายที่สุด กากของเสียนิวเคลียร์ที่เกิดขึ้นก็ยังสร้างปัญหาเพราะสามารถเอาไปใช้ผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้ ดังนั้นการมีอยู่ของเทคโนโลยีนิวเคลียร์ จึงทำให้คนทั้งโลกรู้สึกไม่ปลอดภัยและหวาดกลัวต่อสงครามมาโดยตลอดเช่นกัน แม้ว่าสงครามเย็นจะยุติแล้ว แต่ภัยจากอาวุธนิวเคลียร์ก็ยังไม่หมด เพราะมีความเป็นห่วงว่าอาวุธชนิดนี้อาจตกอยู่ในมือของกลุ่มก่อการร้าย โลกเราจึงไม่เคยสงบสุขได้อย่างแท้จริงเลยหลังจากที่มีการคิดค้นเทคโนโลยีชนิดนี้ขึ้นมา

อย่างไรก็ตามเราก็ต้องยอมรับความจริงว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เราหลีกเลี่ยงได้ยาก ขึ้นอยู่ว่าเราจะใช้มันอย่างไรมากกว่า ขณะเดียวกันก็ต้องรู้เท่าทันมันด้วยว่า มันมีข้อดีข้อเสียอย่างไร และส่งผลต่อทัศนคติของผู้คนอย่างไร ทุกวันนี้เราไม่ค่อยมีหนังสือแนวของไมเคิล แชลลิส ให้อ่านกัน ตอนนี้อาตมาก็ไม่รู้ว่าตัวเองจะหันมาใช้คอมพิวเตอร์แล้วหรือยัง แต่ข้อเสนอของเขายังน่ารับฟัง และนำมาอภิปรายเพื่อคิดอ่านร่วมกัน อย่างน้อยที่สุด ก็เพื่อไม่ให้เทคโนโลยีมาครอบงำเราไม่ว่าในด้านการดำเนินชีวิตหรือในระดับจิตสำนึก

คำสอนในพระพุทธศาสนา

ผู้ที่เคร่งศาสนาส่วนใหญ่มักจะมีแนวโน้มต่อต้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือเป็นพวก Luddite ทั้งนี้เพราะผู้ที่สนใจศาสนามักเป็นพวกอนุรักษ์นิยม ส่วนเทคโนโลยีมักก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่สวนทางกับประเพณีหรือค่านิยมของศาสนิกชน ดังนั้นเราจึงพบว่าในกลุ่มประเทศอิสลาม พวกเคร่งศาสนาแบบสุดโต่งมักต่อต้านอินเทอร์เน็ตหรือจานดาวเทียม เพราะว่าเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นสื่อกลางที่นำเอาค่านิยมตะวันตกไปเผยแพร่ในประเทศของคนรวมทั้งทำให้เกิดความหลงใหลในเรื่อง เซ็กส์ วัตถุนิยม ความรุนแรง ฯลฯ

ชาวพุทธส่วนใหญ่ก็มีลักษณะอนุรักษ์นิยมเช่นกัน แต่ไม่เข้มข้นหรือสุดโต่งขนาดนั้น แน่นนอนว่าในสมัยพุทธกาลยังไม่มีความคิดค้นเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ในคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงไม่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม เราสามารถนำคำสอนของพระองค์ มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตในโลกยุคดิจิทัลได้

หลักการแรกคือการพิจารณาถึงคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม ยกตัวอย่างเรื่องการกินอาหาร ก็มีคุณค่าอยู่ทั้ง 2 ด้าน คุณค่าแท้คือประโยชน์ด้านสุขภาพอนามัยที่ช่วยบำรุงร่างกายให้อยู่ได้ด้วยดี คุณค่าเทียมคือความเอร็ดอร่อย ความโก้เก๋ ดังนั้นการกินอาหารในร้านริมถนนกับการกินอาหารในภัตตาคารหรูหราก็ไม่ต่างกัน คือได้ประโยชน์ในทางสุขภาพใกล้เคียงกันมาก แต่เราทุกคนต่างก็อยากไปกินอาหารในภัตตาคาร เพราะมันเอร็ดอร่อยกว่า โก้เก๋กว่า นี่คือการให้ความสำคัญกับคุณค่าเทียมในเรื่องการกินอาหาร

พระพุทธเจ้าสอนว่าให้เราเอาคุณค่าแท้เป็นหลัก คือกินอาหารเพื่อบำรุงร่างกาย ให้มีเรี่ยวแรงในการทำงานและมีชีวิต ไม่ใช่กินเพื่อมุ่งเอาความเอร็ดอร่อยเป็นหลัก ถ้าใครติดคุณค่าเทียม ก็จะเกิดโทษ เช่น เป็นโรคอ้วน หรือถ้ากลัวอ้วน ก็กลายเป็นโรคบูลิเมียและอนอเรกเซีย

ถ้ามองในเรื่องเทคโนโลยีทั่วไปอย่างเช่นรถยนต์ คุณค่าแท้ของรถยนต์คือใช้เดินทางพาหนะเพื่อเดินทาง เป็นการทุ่มแรงทุ่มเวลา คุณค่าเทียมของมันคือความโก้เก๋ การสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ผู้ขับขี่ สมัยนี้เราเน้นคุณค่าเทียมมาก ดังนั้นเวลาดูโฆษณารถยนต์ ให้สังเกตว่าเขาไม่ค่อยพูดว่ารถคันนี้ช่วยให้คุณไปถึงที่หมายได้อย่างปลอดภัยและประหยัด แต่เน้นว่ารถคันนี้ขับแล้วโดดเด่น โก้เก๋ ไม่เหมือนใคร สถานะทางสังคมสูงกว่าผู้อื่น

ในสังคมปัจจุบัน โรคภัยไข้เจ็บทางร่างกาย และปัญหาสังคมจำนวนมาก ล้วนเกิดขึ้นจากการที่ผู้คนหมกมุ่นยึดติดกับคุณค่าเทียมมากเกินไป อาตมามีความเห็นว่าคุณค่าในปัจจุบัน ไม่ต้องถึงขั้นปฏิเสธคุณค่าเทียมไปเสียทั้งหมด เพียงแต่อย่าให้ความสำคัญกับมันมากเกินไปจนมองข้ามคุณค่าแท้

การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ก็เช่นกัน เราควรเลือกซื้อและนำมาใช้งานเพื่อคุณค่าแท้ คือเพื่อทำงานเอกสาร ใช้ค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ช่วยให้ทำงานสำเร็จเสร็จสิ้นได้รวดเร็วขึ้น ไม่ควรเอาคุณค่าเทียมเป็นหลักคือใช้เพื่อความสนุกสนาน บันเทิง ความตื่นเต้น หลายคนใช้คอมพิวเตอร์เป็นประโยชน์ประเภทหลังจกนหยุดไม่ได้ ถึงขั้นเสพติดเทคโนโลยี

เดี๋ยวนี้คนเสพติดเทคโนโลยีไอทีมาก โดยเฉพาะเกมออนไลน์ ในประเทศเกาหลีมีหลายคนติดเกมออนไลน์จนชีวิตย่ำแย่ บางคนติดเกมออนไลน์จนถูกไล่ออกจากงาน เล่นเกมทั้งวันทั้งคืนจนหัวใจวายตาย มีอยู่ข่าวหนึ่งซึ่งน่าเศร้ามาก สามิและภรรยาชาวเกาหลีคู่หนึ่งติดเล่นเกมออนไลน์นอกบ้าน ทอดทิ้งลูกอายุเพียง 3 เดือนให้อดอาหารจนตาย

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 คิมแจบอม อายุ 40 ปี และ คิมยุนเจียง อายุ 25 ปี ถูกศาลตัดสินให้มีความผิดฐานทำให้ลูกสาวของตนเองอายุ 3 เดือนเสียชีวิตโดยประมาท

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก็คือหลังจากเลิกงาน พวกเขากลับบ้านเพื่อเอาลูกเข้านอน แล้วรีบออกไปเล่นเกมออนไลน์ที่ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ นานกว่า 10 ชั่วโมง ก่อนจะกลับมาที่บ้านและพบว่าลูกสาวเสียชีวิตเพราะขาดอาหาร นี่นับเป็นข่าวสะเทือนขวัญของประเทศเกาหลี และนำไปสู่การออกกฎหมายจำกัดเวลาการเล่นเกมออนไลน์ในเวลาต่อมา

เกมออนไลน์ที่พวกเขาเล่นมีชื่อว่า "Prius Online" เป็นเกมที่มีตัวละครหลักเป็นเด็กผู้หญิงที่สามารถเติบโตขึ้นมาโดยมีพลังพิเศษมากมาย โดยผู้เล่นจะต้องแข่งกันคอยประคองประหม่อมเลี้ยงดูเธอแบบออนไลน์ตลอดเวลา

ลูกสาวอายุ 3 เดือนที่เสียชีวิต ชื่อว่า "คิมซาราง" โดยคำว่า "ซาราง" แปลว่า "ความรัก"

นี่คือตัวอย่างของการใช้ไอทีเพื่อสนองกิเลสจนเกิดความหลง ความมัวเมา และเสพติด เพราะเราใช้เพื่อมุ่งตอบสนองคุณค่าเทียมที่ไม่มีวันจบสิ้น จนหลงลืมคุณค่าแท้ไป

เทคโนโลยีนั้นสามารถทำให้เสพติดได้ไม่ต่างจากยาเสพติด โดยนักวิทยาศาสตร์เคยทำการวิจัยเรื่องการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ พบว่ามันมีผลต่อสมองในส่วนที่มีปฏิกริยาต่อการได้รับรางวัล เหมือนกับคนที่ทำอะไรสำเร็จหรือได้รางวัล จะรู้สึกดีใจขึ้นมา มีความสุขสนุกสนาน เพราะมีสารเคมีบางอย่างหลั่งออกมาในสมอง เกมคอมพิวเตอร์ก็ให้ผลเช่นเดียวกัน มันทำให้ผู้เล่นต้องเอาชนะ ต้องทำให้สำเร็จเป็นขั้นๆ ไปเรื่อยๆ และเมื่อชนะหรือผ่านได้แต่ละขั้น สารเคมีชนิดนี้หลั่งออกมาเรื่อยๆ ผู้เล่นก็จะรู้สึกมีความสุขและอยากได้ความรู้สึกเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นการเสพติดในที่สุด

อีกหลักการที่เกี่ยวกับการเลือกใช้เทคโนโลยี คือหลักมหาประเทศ 4 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่พระพุทธเจ้าวางไว้เพื่อพิจารณาว่าอะไรควร อะไรไม่ควร ในกรณีที่มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นใน

อนาคตโดยที่พระองค์ไม่ได้ระบุไว้ว่าอะไรที่ทำได้ อะไรที่ทำได้ เช่น ถ้าพระองค์ไม่ได้ห้ามไว้ แต่มันเข้ากับหลักที่ไม่ควร สิ่งนั้นก็ควรทำไม่ควรเสพ และถ้าพระองค์ไม่ได้อนุญาตไว้ แต่มันเข้ากับหลักที่ควร สิ่งนั้นก็ควรทำหรือทำได้ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตก็ เช่นเดียวกัน ถ้าเรานำมาใช้เพื่อเผยแพร่ธรรม หรือเพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา ก็ถือว่าใช้ได้หรือควรใช้ แต่ถ้านำมาใช้ในทางที่ส่งเสริมกิเลส ทำให้ขาดสติ ก็ไม่ควรใช้

พระพุทธาณุญาตมหาประเทศ 4 ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุทั้งหลายเกิดความรังเกียจ ในพระบัญญัติบางสิ่งบางอย่างว่า สิ่งใดหนอ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไว้ สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาต จึงกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระมีพระภาคเจ้า.

วัตถุประสงค์กับปิยะและอกปิยะ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสประทานสำหรับอ่าง 8 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่าสิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้น ไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย.
2. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่าสิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย.
3. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้อนุญาตไว้ว่าสิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย.
4. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้อนุญาตไว้ว่าสิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย.

Space & Time ที่เปลี่ยนไป

ในยุคนี้ที่เปี่ยมไปด้วยเทคโนโลยีอันรวดเร็วฉับไว มีสิ่งหนึ่งที่น่าแปลกใจก็คือคนสมัยนี้มักรู้สึกว่ามีเวลาไม่พอ มีเวลาหายไปไหน ทั้ง ๆ ที่เทคโนโลยีนานาชนิดล้วนทุ่มแรงทุ่มเวลาให้เรา เช่น รถยนต์ ทำให้เราถึงที่หมายเร็วขึ้น โทรศัพท์ทำให้เราติดต่อกันที่อยู่ไกลได้โดยใช้เวลาน้อยลง แต่ทำไมทุกวันนี้เรถึงกลับรู้สึกว่า ไม่ค่อยมีเวลาเลย

ทุกวันนี้สำนักเรื่องเวลาของคนรุ่นเราเปลี่ยนแปลงไป สมัยก่อนเราเคยนั่งรอกันได้เป็นชั่วโมง ๆ เป็นวัน ๆ เวลาทำงานสำคัญสักชิ้น เราใช้เวลาเป็นเดือนหรือเป็นปี โดยไม่รู้สึกราวามันนานเกินไป เวลา喀什ิไทยยกทัพไปตีเชียงใหม่ กองทัพต้องเดินเท้าเป็นเดือน ๆ กว่าจะถึง โดยไม่รู้สึกราวามันนาน แต่เดี๋ยวนี้พวกเราแค่รอรถติด 2 นาที ก็กระสับกระส่ายหงุดหงิด หรือเวลาเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ ถ้ามันบูตเกิน 1 นาที ก็ทนไม่ไหวแล้ว อยากหาซื้อเครื่องใหม่ อยากได้รุ่นที่เร็วกว่านี้ นั่นเป็นเพราะเราไม่รู้จักรอ เราจึงหงุดหงิดงายขึ้น

อาจมาคิดว่ามันขัดแย้งกันมาก เรามีเทคโนโลยีที่รุนแรง ทุ่มเวลา มากมาย แต่แทนที่เราจะมีเวลาเหลือมากขึ้น มีเวลาสบาย ๆ มากขึ้น กลับกลายเป็นว่าเราไม่ค่อยมีเวลา ผิดกับ

คนสมัยก่อนกว่าข้าวจะสุกต้องใช้เวลาเป็นชั่วโมง ต้องใช้เวลาเกือบชั่วโมงกว่าจะซักผ้าเสร็จกว่าจะเดินออกจากบ้านไปถึงไร่นาก็อีก 1 ชั่วโมง แต่ทำไมในแต่ละวันเขามีเวลาว่างเหลือมากมาย ตรงกันข้ามกับคนในเมืองใหญ่ มีรถยนต์ที่เร็วมาก มีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตสามารถทำงานที่บ้านได้โดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง แต่กลับมีเวลาว่างน้อยลง ไม่มีเวลาให้ครอบครัว เวลาพักผ่อนก็ไม่ค่อยมี นอนได้ไม่เต็มที่

คำถามคือ "เวลาหายไปไหน" คำตอบคือ "เวลาหายไปอยู่กับเทคโนโลยี"

เคยมีคนทำวิจัยพบว่าคนกรุงเทพฯ ใช้เวลาอยู่บนรถ 65 วันต่อปี คือใช้เวลา 1 ใน 6 ของทั้งปีเลยทีเดียว ตัวเลขนี้เป็นสิ่งที่ไม่น่าแปลกหรือ ถ้าเราต้องเดินทางไปกลับที่ทำงานวันละ 4 ชั่วโมง ก็คือ 1 ใน 6 ของวัน

เด็กวัยรุ่นไทยในแต่ละวัน อยู่กับ เกมออนไลน์และอินเทอร์เน็ต 3 ชั่วโมง ดูทีวีอีก 3 ชั่วโมง คุยโทรศัพท์อีก 2 ชั่วโมง รวมแล้ว 8 ชั่วโมง ซึ่งก็คือ 1 ใน 3 ของวัน แล้วเด็กจะมีเวลานอน เวลาเรียน เวลาออกกำลังกาย เวลาคุยกับพ่อแม่ได้อย่างไร

ข้อมูลข่าวสารจำนวนมากมายนานาชาติในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่กินเวลาเราอย่างไม่น่าเชื่อ เพราะในอินเทอร์เน็ตมีข่าวสารมากมาย อาตมาเองเสียเวลากับเรื่องนี้วันหนึ่ง ๆ ก็ไม่น้อย แค่อ่านอีเมลก็เกือบชั่วโมงแล้ว ข้อมูลเหล่านี้ในอินเทอร์เน็ตเหล่านี้บางทีก็อดใจไม่ไหวที่จะเปิดอ่าน เราจึงควบคุมตัวเองให้ได้ อย่าย่ไปจมกับมันมาก เพราะมันจะดึงดูดเรามากเข้าไปเรื่อย ๆ ข้อมูลข่าวสารที่มากเกินไปแบบนี้ มันจะดึงเราเข้าไปแบบไม่มีวันจบ ได้ข้อมูลมากเท่าไรก็ไม่วันหมด ไม่มีวันสิ้นสุด ต้องเตือนใจให้รู้จักหยุด รู้จักพอ

ไม่น่าแปลกใจที่คนเราใช้เวลามากมายกับข้อมูลข่าวสาร หรืออยู่กับเทคโนโลยีไอที จนกระทั่งไม่มีเวลาเหลือ ในบ้านมีพ่อแม่ลูก 4 คน มีโทรทัศน์คนละเครื่อง แต่ละคนก็อยู่ในห้องตัวเอง ทั้งวันก็ต่างคนต่างอยู่หน้าจอโทรทัศน์ หรืออยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ จนไม่มีเวลาคุยกัน พ่อจะเรียกลูกมากินข้าว ต้องใช้โทรศัพท์มือถือเรียกลงมา บางคนถึงกับส่ง SMS หรือเขียนอีเมลถึงลูกให้ลงมากินข้าว

นั่นแปลว่า ไม่เพียงแค่นานเรื่องเวลาเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไป สำนึกในเรื่อง space รวมทั้งความสัมพันธ์กับผู้อื่นก็เปลี่ยนไปพร้อมกันด้วย ในด้านหนึ่งเทคโนโลยีช่วยให้เราใกล้ชิดกันมากขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งมันทำให้เราเห็นห่างจากคนใกล้ชิดตัวเช่นคนในบ้าน ขณะที่คนไกลได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น แต่คนใกล้กลับห่างเหินกัน Space บิดเบี้ยวไปหมด เราติดต่อกับเพื่อนที่อเมริกาทุกวัน แต่เราไม่คุยกับพ่อแม่เราเอง

การปฏิบัติธรรมในยุคดิจิทัล

เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับธรรมชาติ ในแง่ที่ว่ามันมุ่งจัดการกับสิ่งรอบตัว ขณะที่ธรรมชาติเน้นการจัดการกับตัวเอง เมื่อเทคโนโลยีล้อมรอบตัวเรามากขึ้น มันบีบเบียน Space & Time ของเราไปทั้งหมด ทุกอย่างต้องเร่งรีบ ขณะเดียวกันจิตใจก็ส่งออกนอก ถูกดึงออกนอกตัว จนอยู่เฉยไม่ได้ ต้องวิ่งวุ่นไปทั่ว หากต้องวิ่งวุ่นและเร่งรีบแบบนี้ เราจะรู้จักตัวเองได้อย่างไร เราจะมีเวลาสงบใจได้อย่างไร การเข้าถึงธรรมะจึงเป็นเรื่องที่ยากขึ้น เพราะธรรมะเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความสงบ การหันมามองตน คุจิตใจของตนเอง

คนเราจะมีความสุขได้ก็ต้องรู้จัก "เป็นมิตรกับตัวเอง" คนเดี๋ยวนี้น้อยคนเป็นมิตรกับตัวเองเท่าไร ถ้าเรารักตัวเองจริงอย่างที่พูดกัน ทำไมเราไม่ได้อยากอยู่กับตัวเองล่ะ ถ้าให้นั่งอยู่ในห้องคนเดียว จะทนได้นานสักแค่ไหน นั่งไปชั่วโมงเดียวก็กระสับกระส่าย เบื่อ เหงา อยากโทรศัพท์หาเพื่อน อยากเล่นเกมออนไลน์ อยากเล่นปีปี้ อยากแชทกับเพื่อน หรือไปเที่ยวห้าง

สังเกตจากคนที่มาปฏิบัติธรรมที่วัดของอาตมา วันแรกๆ ที่เข้ามา หลายคนจะมีอาการกระสับกระส่าย อาตมาเรียกว่ามีอาการเหมือนลงแดง เพราะห้ามพูดคุยกัน ต้องเดินจงกรมวันละหลายชั่วโมง ไม่มีโทรศัพท์ให้ดู โทรศัพท์ก็ไม่ได้ คนที่เสพติดเทคโนโลยีจึงรู้สึกเป็นทุกข์ นอกจากการฝึกปฏิบัติธรรมที่จัดเป็นประจำ ทางวัดยังจัดงานเดินธรรมยาตรา ทุกวันที่ 1-8 ธันวาคม ของทุกปี และจะมีโรงเรียนจากกรุงเทพฯ ส่งครูและเด็กนักเรียนไปร่วมกัน ครูจะยึดโทรศัพท์มือถือไว้หมด วันแรก ๆ เด็กวัยรุ่นที่มาร่วมงานจะกระสับกระส่ายกันมาก โทรศัพท์ไม่ได้ ที่วิกไม่มีดู

อย่างไรก็ตาม อาการนี้จะมีอยู่แค่ 1-2 วันแรกเท่านั้น วันหลังๆ พวกเขาจะหาย และไม่ต้องพึ่งพาโทรศัพท์อีกแล้ว ผ่านไปไม่กี่วัน เขาได้เรียนรู้ว่าจริงๆ แล้วชีวิตคนเราไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมากขนาดนั้นก็ได้ ถึงแม้ไม่มีโทรศัพท์มือถือ ก็ยังอยู่ได้อย่างมีความสุข เพียงแต่ทุกวันนี้เราเสพติดเทคโนโลยีจนเคยตัว พอไม่มีอะไรทำก็ควักโทรศัพท์ขึ้นมากด แล้วก็เสพติดมัน เด็กนักเรียนหลายคนบอกว่าชีวิตเบาลงเยอะ ได้ดูใจตัวเอง ได้มีเวลาคุยกับเพื่อน ได้มีเวลาทำกิจกรรมอื่นๆ ในชีวิตบ้างก็ดี

การที่คนสมัยนี้เข้าถึงธรรมะได้ยากขึ้น ทำให้เขาโยยหาธรรมะมากกว่าเดิม เพราะชีวิตเครียดมากขึ้น สมัยนี้เรามีความพรั่งพร้อมทางวัตถุ ได้เสพได้บริโภคเต็มที่ ก็เลยรู้สึกอึดตัวเร็ว สมัยก่อนวัตถุสิ่งเสพไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนอย่างตอนนี้ ดังนั้นจึงไม่รู้สึกอึดตัวเหมือนคนสมัยนี้ พออึดตัวเร็ว ก็เลยรู้สึกว่าวัตถุไม่ใช่คำตอบ ไม่ได้ให้ความสุขอย่างแท้จริง เกิดความเบื่อหน่าย จึงหันไปแสวงหาสิ่งอื่นที่เชื่อว่าจะทำให้มีความสุขมากกว่านี้

ในภาวะนี้ เราจะตกอยู่บนทางแพร่ง ทางหนึ่งก็คิดว่าเราต้องมีเงินให้มากกว่านี้ มีวัตถุให้มากกว่านี้ เราถึงจะมีความสุข เหมือนคนติดยาเสพติด ต้องใช้ยามากขึ้น หรือยาแรง

ขึ้น ถึงจะผลิตเพลินเหมือนเก่า เหมือนนักการเมือง เสพติดในอำนาจก็ต้องแสวงหาอำนาจมากขึ้น หรือตำแหน่งสูงขึ้น คนที่ติดเทคโนโลยีก็เช่นกัน พอมีแล้วก็ยังไม่พอใจ อยากได้สินค้ารุ่นใหม่ขึ้น แพงขึ้น ดีขึ้น

อีกทางหนึ่ง คือการหันหลังให้กับสิ่งเหล่านั้น แล้วมาหาธรรมชาติ เหมือนกับชาวตะวันตกที่มีความเจริญทางวัตถุสูงมาก เสพสุขกันเต็มที่ทั้ง ตา หู จมูก สิ้น ภาย แล้วก็รู้สึกอึดอัด เบื่อหน่ายวัตถุ จึงหันเข้าหาธรรมชาติ ในอเมริกา ยุโรป คนจึงสนใจพุทธศาสนาหรือทำสมาธิภาวนามากขึ้น

ถึงแม้จะไม่ได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมหรือเจริญสติ ในชีวิตประจำวันของเราทุกคน ที่ถูกรายล้อมไปด้วยเทคโนโลยี เราก็สามารถมีชีวิตสงบเย็นได้ โดยใช้หลักการดังต่อไปนี้

1. ความพอดีและความสันโดษ คือใช้เทคโนโลยีหรือเสพวัตถุแต่พอดี ทั้งในแง่เวลาและปริมาณ คือถ้าเราใช้เทคโนโลยีแต่พอดี เราก็มีเวลามากขึ้นในการทำสิ่งอื่นที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงควรกำหนดเวลาให้ตัวเอง ว่าวันหนึ่งจะใช้เวลากับเฟซบุคนานเท่าไร เล่นเกมนานเท่าไร จะแชทนานเท่าไร ดูทีวีนานเท่าไร ถ้าไม่กำหนด ไม่มีวินัย ความพอดีก็เกิดขึ้นได้ยาก
2. มีสติ สติช่วยให้เราไม่หลงเพลินกับการเสพเทคโนโลยี รู้จักหยุดเมื่อถึงเวลา ถ้าไม่มีสติ ก็จะหลงจนเพลิน จนเสื่องานเสียการ บางคนดูละครเกาหลีตั้งแต่หัวค่ำยันสว่าง แล้วก็มาบ่นว่าทำอะไรดี ติดละครเกาหลีจนไม่มีเวลาทำงาน
3. ต้องรู้จักคุณและโทษ ของทุกสิ่งมีทั้งคุณและโทษ ใช้ให้มันเป็นคุณมากกว่าโทษ
4. แยกแยะระหว่างคุณค่าแท้กับคุณค่าเทียม ใช้หรือบริโภคสิ่งต่าง ๆ โดยมุ่งคุณค่าแท้มากกว่าคุณค่าเทียม

ถ้าทำเช่นนี้ได้ เราจะเป็นนายเทคโนโลยี ไม่ใช่ปล่อยให้เทคโนโลยีมาเป็นนายเรา เราจะมีเวลาว่างมากขึ้น รวมทั้งมีเวลาสำหรับการศึกษาค้นคว้าความรู้ ดูแลครอบครัว อ่านหนังสือ พัฒนาตัวเอง ออกกำลังกาย และถ้ามีเวลาเหลืออีกก็ออกไปช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

อนาคตของมนุษยชาติ

อาตมาไม่รู้ว่าอนาคตข้างหน้า เทคโนโลยีจะนำพามนุษย์ไปไหน จะดีขึ้นหรือแย่ลง ก็บอกไม่ได้ เพราะเมื่อก่อนเราเคยคาดหวังกันไว้สูงมาก ว่าเทคโนโลยีจะทำให้สังคมเราดีขึ้น ชีวิตของเราดีขึ้น หรือทำให้โลกมีสันติภาพ แต่ก็อย่างที่เรารู้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กลับทำให้มนุษย์ทำลายล้างกันมากขึ้น จนทุกวันนี้โลกก็ยังไม่มีความสันติภาพอย่างแท้จริง ในเวลาเดียวกันเคยมีคนคาดทำนายว่าในโลกยุคสารสนเทศ คนจะมีความรู้มากขึ้น อวิชาจะน้อยลง แต่ความเป็นจริงก็คือทุกวันนี้ ความเท็จก็ยังแพร่ระบาดอยู่ และยิ่งแพร่ระบาดได้ง่ายและเร็วกว่าเดิมด้วยซ้ำ แม้กระทั่งในหมู่คนที่มีความรู้ สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเหล่านี้ ก็ยังมีความหลง มีอวิชา หรือเชื่อความเท็จได้ง่าย ยกตัวอย่างเช่น ในอเมริกาทุกวันนี้มีถึง 30 ล้านคนที่เชื่อว่าประธานาธิบดี บารัค โอบามา เป็นมุสลิม คนพวกนี้ใช้อินเทอร์เน็ตกันทั้งนั้น แต่เขาก็ยังหลงเชื่อข่าวลือนี้เพราะความเท็จเรื่องนี้แพร่หลายมากในอินเทอร์เน็ต

สมัยนี้เว็บไซต์ที่เผยแพร่ข้อมูลเท็จและความเห็นแบบสุดโต่ง มีมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนั้นจะทำให้ความเท็จแพร่ออกไปมากขึ้นแล้ว มันยังทำให้กลุ่มคนที่สุดโต่งทางความคิดติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น เมื่อก่อนก็มีคนสุดโต่งอยู่ แต่ใน 1 หมู่บ้านอาจจะมียุคแค่ 2-3 คน จะติดต่อคนที่คิดแบบเดียวกันก็ยาก เพราะคนเหล่านี้มักจะอยู่กระจัดกระจาย แต่ในทุกวันนี้ เขาติดต่อกันได้ง่ายมากเพราะมีอินเทอร์เน็ต คนคอเดียวกันก็เลือกเข้าเว็บไซต์เดียวกัน จึงพากันสุดโต่งยิ่งกว่าเดิม

ความสุดโต่งในยุคสารสนเทศนี้น่ากลัวมาก ในอเมริกามีกลุ่มคนสุดโต่งไปหลากหลายรูปแบบ คนเหยียดผิว คนเกลียดเกย์ คนเกลียดมุสลิม คนเกลียดยิว คนพวกนี้อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่ความคิดของตัวเอง รวมทั้งพูดกรอกหูพวกเดียวกันจนมีอคติรุนแรงมากขึ้น

ข้อสรุปของอาตมาคือ ความตึงเครียด ความเจริญรุ่งเรือง ของมนุษยชาติ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับวัตถุเทคโนโลยีมากเท่ากับคุณภาพจิตของผู้คน ถ้าใจเราคับแคบ เห็นแก่ตัว เทคโนโลยีก็ยิ่งทำให้เราคับแคบและเห็นแก่ตัวยิ่งขึ้น

การเซนเซอร์ไม่เคยได้ผลยั่งยืนไม่ว่าในยุคใดสมัยใด ไม่ว่าจะใช้กับสื่อเก่าหรือสื่อใหม่ในยุคดิจิทัล การเซนเซอร์เป็นดาบสองคมที่จะย้อนกลับมาทำร้ายคนที่เซนเซอร์เอง รัฐบาลจะไม่สามารถปิดเว็บไซต์ของฝ่ายตรงข้าม หรือปิดหูปิดตาประชาชนได้นาน เพราะเขาก็ย้ายไปเปิดที่อื่น สู้เอาความจริงหรือเหตุผลมาสู้กันไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและผู้คนที่รวมตัวกันเป็นสังคมในโลกออนไลน์ ก็ไม่ควรรอให้ใครมาเซนเซอร์ แต่เราควรควบคุมกันเอง ยกตัวอย่างเช่น ในเฟซบุคมีกลุ่มที่สร้างขึ้นเพื่อปลุกปั่นความเกลียดชัง ก็ควรมีอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งสร้างขึ้นเพื่อความสันติเป็นต้น

ในหมู่ผู้ใช้ควรจะร่วมกันสร้างวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน เช่น ช่วยกันสร้างมาตรฐานว่า ไม่ใช่คำหยาบคาย ไม่กล่าวประณามเหยียดผู้อื่น ไม่ปลุกปั่นความเกลียดชัง เรื่องนี้ควรทำให้เป็นวัฒนธรรม คือนอกจากวัฒนธรรมในวงการอินเทอร์เน็ตที่เน้นสิทธิเสรีภาพในด้านข้อมูลข่าวสารแล้ว เรายังควรมีมารยาทต่อกัน ถกเถียงกันด้วยเหตุผล เมื่อสังคมออนไลน์มีวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ต่อไปพวกผู้ใช้ที่คำหยาบคาย หรือเกร็งก็จะพูดเบาลง หรือย้ายไปที่อื่น พวกที่ชอบด่าทอ เหยียดความเกลียดชัง ใส่ร้าย กล่าวเท็จ ก็จะไม่พูดไปเรื่อย ๆ อาตมาเชื่อว่าวิธีนี้ดีกว่าการเซนเซอร์

ในส่วนของพระสงฆ์ จริงๆ แล้วทุกวันนี้ พระรู้เรื่องเทคโนโลยีกันเยอะมาก จนมีคนเอาไปพูดล้อกัน "อยากรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ให้ถามพระ อยากรู้เรื่องธรรมะให้ถามฆราวาส" พระสมัยนี้ไปเดินแถวพันธุ์ทิพย์กันเยอะมาก นี่ก็เป็นแนวโน้มที่น่าสังเกต อาตมาคิดว่า พระสงฆ์ควรจะใช้งานให้เหมาะสม อย่างเช่นการใช้งานโซเชียลเน็ตเวิร์ค ถ้าใช้เพื่อการพูดเล่นกัน อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ แต่ถ้าใช้เผยแผ่ธรรมะ ก็น่าจะเหมาะสม และพระสงฆ์ควรเรียนรู้ที่จะใช้งานในด้านนี้ให้มากขึ้น

ทุกวันนี้อาตมาใช้เฟซบุ๊กในการเผยแผ่ธรรมะ คิดว่าเฟซบุ๊กได้รับความนิยมมากกว่า และเข้าถึงผู้คนได้ง่ายกว่า เว็บไซต์ของอาตมาที่ visalo.org ก็ยังทำอยู่ แต่คนเข้าน้อยกว่ามาก อาจเป็นเพราะว่าเว็บไซต์เป็นสิ่งที่เราต้องชวนชวนเข้าไปหา ส่วนเฟซบุ๊กนั้น เวลาเราเขียนอะไร ข้อความจะไปปรากฏในหน้าเฟซบุ๊กของคนอื่นทันที คือไม่ต้องไปหา มันมาเอง อาตมาคิดว่าโซเชียลเน็ตเวิร์คเหล่านี้ อาจจะช่วยสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ อย่างเช่นการให้สติแก่ประชาชนไทยในช่วงเวลาที่กำลังมีความขัดแย้งทางการเมืองเมื่อปีที่แล้ว

อย่างไรก็ตาม เราอาศัยแค่เฟซบุ๊กอย่างเดียวไม่ได้ การรอให้คนมากดไลค์หรือใส่คอมเมนต์เห็นด้วยเท่านั้น ยังไม่มีพลังมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงอะไร คนหนุ่มสาวในยุคนี้ต้องลงทุนและลงแรงให้มากกว่านี้ แต่คนหนุ่มสาวสมัยนี้ไม่ค่อยมีเวลาต่อสู้อะไร แค่ต่อสู้อับความเบื่อ ความเหงา ความหงุดหงิด ความเซ็ง ก็เหนื่อยแล้ว ยังไม่ต้องพูดถึงความสะดวกสบายจนเคยตัวจากเทคโนโลยีทั้งหลาย ต่อสู้กับสิ่งชั่วร้ายก็เล็ดลอดหาสารพัด รวมทั้งสิ่งดึงดูดความสนใจไปจากสิ่งที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิต ถ้ายังผ่านสิ่งเหล่านี้ไปไม่ได้ ชีวิตเขาก็คงลำบาก ยากที่คิดทำอะไรเพื่อผู้อื่นได้

1. เทคโนโลยีกำหนดโลกทัศน์ของผู้ใช้เทคโนโลยี เปรียบเหมือนคนที่มีค้อนอยู่ในมือ ก็จะมุงมุงที่เห็นแต่เฉพาะตะปู โปกส์ไปที่หัวตะปู มุ่งไปที่การตอกตะปูตัวนั้น
2. คุณค่าแท้ของเทคโนโลยีรถยนต์คือใช้มันเพื่อการเดินทางไกลแทนเท้า คุณค่าเทียมของมันคือความโก้เก๋ การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของผู้ขับขี่ โฆษณา รถยนต์ในยุคที่มุ่งเน้นคุณค่าเทียม จึงไม่ได้โฆษณาว่ารถคันนี้ช่วยให้คุณไปถึงที่หมาย

ได้อย่างปลอดภัยและประหยัด ยังโฆษณาว่ารถคันนี้ขับแล้วโดดเด่น โกะเก้ ไม่เหมือนใคร

3. ในอินเทอร์เน็ตมีข่าวสารมากมายบางทีก็อดใจไม่ไหวที่จะเปิดอ่าน แต่ก็ต้องคอยคุมตัวเองไว้ อย่าไปยุ่งกับมันมาก เพราะมันจะดึงดูดเราลึกลงไปเรื่อยๆ ข้อมูลข่าวสารที่มากเกินไปแบบนี้ มันจะดึงเราเข้าไปแบบไม่มีวันจบ เราค้นหาข้อมูลได้มากขึ้นเรื่อยๆ ไม่มีวันหมด ไม่มีวันสิ้นสุด

4. มีคนเอาไปพูดล้อกัน "ถ้าอยากรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ให้ถามพระ ถ้าอยากรู้เรื่องธรรมะให้ถามโยม" พระสมัยนี้ไปเดินพันธุทิพย์กันทั้งนั้น นี่ก็เป็นแนวโน้มที่น่าสนใจ และพระสงฆ์ควรจะหาทางใช้งานที่เหมาะสม

5. เราอาศัยแค่เฟซบุ๊กไม่ได้ การรอให้คนมากดไลค์หรือใส่คอมเมนต์เห็นด้วยเท่านั้น ยังไม่มีพลังมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงอะไร คนหนุ่มสาวในยุคนี้ต้องลงทุนและลงแรงให้มากกว่านี้

2.2 คนไทยกับเทคโนโลยี²

ไทยยังไม่เป็นสังคมผู้ผลิต แต่เป็นสังคมผู้บริโภคแต่เทคโนโลยี

ทำอย่างไรจะพัฒนาคนไทยได้สำเร็จ หรือถ้าจะให้ดี น่าจะถามว่า ทำอย่างไรคนไทยเราจะพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น เราต้องจับให้ได้ว่า คนไทย มีจุดอ่อนหรือข้ออ่อนในเรื่องอะไร โดยเฉพาะเหตุปัจจัยอะไรทำให้คนไทยอ่อนแอ ทำไมคนไทยจึงไม่ค่อยมีความเข้มแข็งจริงจังที่จะทำการต่างๆ ให้ สำเร็จด้วยความเพียรพยายามอย่างมั่นคงเด็ดเดี่ยว โดยมุ่งมั่นไปในทิศทาง ที่ชัดเจนอย่างแน่วแน่ต่อจุดหมาย

ในที่นี้ ขอแสดงความเห็นว่า นอกจากสภาพทางภูมิศาสตร์อัน อุดมสมบูรณ์ ที่ทำให้จิตใจโน้มไปในทางที่จะติดเพลินในความสะดวกสบาย ชอบผัดเพี้ยน ไม่อยากดิ้นรนขวนขวายแล้ว เหตุปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้ คนไทยอ่อนแอมี 2 อย่าง คือ

1. ค่านิยมใฝ่เสพบริโภค
2. ลัทธิรอผลดลบันดาล

** ตัดตอนจากคำบรรยายแก่คณะนักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ที่วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ที่ 25 มกราคม 2550 (และบางส่วนตัดตอนจากคำบรรยายเรื่อง “การพัฒนาแบบยั่งยืนตามแนวทางและหลักพุทธศาสนา” แก่คณะนักศึกษาปริญญาโทสาขาพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล ที่วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ วันอังคารที่ 4 กุมภาพันธ์ 2540)*

เหตุปัจจัยข้อ 2 ได้พูดไว้มากแล้ว คราวนี้จะพูดถึงเหตุปัจจัยข้อ 1 คือ ค่านิยมใฝ่เสพบริโภคหรือบริโภคนิยม และจะจำกัดในแง่ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญโดดเด่นสำหรับยุคสมัยนี้

เมื่อพูดถึงเทคโนโลยี ก็เป็นการพูดถึงความเจริญของยุคปัจจุบัน และโยงไปหาประเทศที่เรียกว่าพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะคือฝรั่ง สำหรับตอนนี้ เราลองมาดูว่า ฝรั่งกับไทยต่างกันอย่างไร

ตอนนี้เราพูดกันถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ที่โลกอยู่ใน ระบบแข่งขัน ก็ต้องดูว่า ใครแพ้ ใครชนะ แต่ไม่ใช่หมายความว่าเราพอใจ แค่เอาชนะการแข่งขันเท่านั้น เราจะต้องไปไกลกว่านั้น คือต้องถึงขั้นเหนือการแข่งขัน ซึ่งต้องเก่งกว่านี้อีก จึงจะแก้ปัญหาของโลกได้ แต่ตอนนี้เอาแค่ขั้นต้นคือการเอาชนะในระบบแข่งขันที่เป็นอยู่เฉพาะหน้านี้ก็ทำให้ได้ก่อนเถอะ

เพื่อให้เห็นภาพกว้างๆ ก็มาดูสังคมไทยในเวลานี้ ว่าเมื่ออยู่ใน ประชาคมโลก สังคมไทยของเราเป็นอย่างไร

² พระพรหมคุณาภรณ์. (2550, มีนาคม). คนไทยกับเทคโนโลยี. คนไทยสู่ยุคไอที. หน้า149

สังคมไทยของเรานี้ถูกตราชื่อว่าเป็นสังคมด้อยพัฒนา เดียวนี้ เปลี่ยนชื่อเป็นกำลังพัฒนา ที่ชื่อว่ากำลังพัฒนานี้ก็ไม่ได้อยู่แล้ว นอกจากนั้น ในภาวะที่กำลังพัฒนา ก็เป็นสังคมผู้ตามและคู่กับความเป็นผู้ตามคือเป็นผู้รับ แล้วก็ไปเป็นสังคมที่ถูกกำหนด ไม่เป็นสังคมที่เป็นฝ่ายกำหนด เมื่อเป็นอย่างนี้ ก็เสียเปรียบ เพราะว่าถ้าเราจะมีบทบาทในโลก เราจะต้องเป็นผู้กำหนด อะไรได้บ้างเมื่อไม่มีความสามารถที่จะกำหนดแล้ว สิทธิต่อรองเป็นต้นก็ไม่มี ต้องถูกสังคมที่มีอิทธิพล คือสังคมที่พัฒนาเขากำหนดให้หมด อย่างนี้ก็แย่ทำไมจึงเป็นสังคมที่ถูกกำหนดก็เพราะเป็นสังคมฝ่ายบริโภคนิยมไม่ใช่ ฝ่ายผลิตโดยเฉพาะสิ่งที่เป็นตัวบันดาลอิทธิพลสำคัญในระบบเศรษฐกิจแห่งการแข่งขันในปัจจุบัน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ เป็นอุปกรณ์ที่อยู่เบื้องหลังอุตสาหกรรมทั้งหมด เรียกได้ว่าเป็นอุปกรณ์ของระบบแข่งขันเลย ที่เดียวเพราะฉะนั้น เทคโนโลยีจึงเป็นอุปกรณ์แห่งอำนาจ

ในแง่ของเทคโนโลยีนี้ เมื่อแบ่งฐานะและบทบาทของประเทศต่างๆ ในประชาคมโลก ก็จะมีประเทศที่เป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีกับประเทศที่บริโภคเทคโนโลยี ประเทศไทยเป็นฝ่ายไหน ในแง่เทคโนโลยี ตอบว่าไทยเป็นประเทศผู้บริโภคเทคโนโลยี ไม่เป็นประเทศผู้ผลิตเทคโนโลยี

กระแสโลกาภิวัตน์นั้น ประเทศที่ผลิตเทคโนโลยีจะเป็นผู้ กำหนด ฉะนั้นประเทศของเราจึงไม่เป็นตัวของตัวเอง เราจะทำอะไรให้ก้าว ต่อไปก็ทำไม่ได้เพราะไม่มีเทคโนโลยี ต้องรอให้ฝรั่งผลิตขึ้นมาก่อนแล้วจึงทำได้

ที่นี้ นอกจากฝรั่งเป็นผู้กำหนดเราแล้ว เขายังหาผลประโยชน์จากเราได้ด้วย รวมทั้งญี่ปุ่น เขาก็มากระตุ้นเราให้อยากได้ เขาแข่งขันกันไป และจะโดยตั้งใจก็ตาม ไม่ตั้งใจก็ตาม ก็ล่อผู้บริโภควัยเทคโนโลยีรุ่นต่อไปว่า จะดีกว่าในแง่ที่นั่นแ่งนี้รถยนต์รุ่นต่อไปมีดีเพิ่มขึ้นอย่างนั้นอย่างนี้คอมพิวเตอร์ รุ่นต่อไป Pentium เท่านั้น จาก 100 เป็น 120 เป็น 133 เป็น 150 ขึ้นไป 166 จาก Pentium เป็น Pentium Pro ว่ากันไปจน 200 คอยกระตุ้นอยู่เรื่อย เราก็ต้องซื้อ เมื่อซื้อก็ต้องจ่าย ทั้งๆ ที่เป็นประเทศที่ยากจนอยู่แล้ว ก็ตาม ซื้อเขาอีก ถ้าไม่มีหลักคิด เอาแต่จะตามให้ทันก็ต้องคอยตามซื้อและทุ่มจ่าย เรื่อยไป เลยทำตัวให้เป็นเหยื่อของเขา เมื่ออยู่ในสภาพปัจจุบันแห่งเศรษฐกิจ ระบบแข่งขันแบบนี้เราก็จึงกลายเป็นผู้ตาม เป็นผู้รับ เป็นผู้ถูกกำหนด เป็น ผู้ถูกกระทำ และกลายเป็นเหยื่อ

ที่พูดอย่างนี้ ไม่ควรคิดว่าเป็นคำรุนแรง เพราะในระบบเศรษฐกิจ แบบแข่งขัน ที่มนุษย์พยายามเอาชนะกัน แน่นนอนว่าต้องมีฝ่ายหนึ่งเป็นเหยื่อ เราปฏิเสธคำนี้ไม่ได้ เราอาจจะพยายามสุขภาพไม่ใช้คำนี้ แต่ที่จริงก็เป็นเหยื่อนั่นเอง

ที่นี้ สังคมไทยทำไมจึงอยู่ในภาวะอย่างนี้ เป็นเพราะเราไม่มีศักยภาพในการแข่งขันใช้หรือเปล่า โดยเฉพาะคนของเราไม่มีคุณภาพพอ นอกจากปัจจัยอย่างอื่น เช่นอิทธิพลจากภายนอกมาครอบงำเรา แต่ที่จริงอิทธิพลมี 1 อย่าง

อิทธิพลอย่างหนึ่งคือ การถูกครอบงำโดยภาวะบีบคั้นบังคับ เนื่องจากเขามีอำนาจเข้มแข็งกว่า เราไม่มีสิทธิเรียกร้อง ไม่มีสิทธิต่อรอง เราจึงถูก ครอบงำ แต่อีกอย่างหนึ่งคือ การถูกครอบงำด้วยความพอใจ หมายความว่า สังคมไทยพอใจที่จะเป็นอย่างนั้น เราจึงทำตัวให้เป็นเหยื่อไปเอง

แบบที่สองนี้เป็นมาก ถ้าเราไม่พอใจที่จะเป็นเหยื่อ แม้เราจะถูกครอบงำจากภายนอก ด้วยปัจจัยทางด้านระบบ แต่ไม่ช้า ด้วยความเข้มแข็งของคุณภาพคน เราจะพลิกตัวขึ้นอยู่เหนือได้ เชื่อไหม

เราจะมัวแต่บอกว่า โอ๊ย! ไม่ได้หรอก เขามีอำนาจมีอิทธิพลกว่า มาครอบงำเรา ถ้าคิดอยู่อย่างนี้ก็ดันเท่านั้นก็ทำไม่พัฒนาตัวให้เข้มแข็งละ มันต้องปลดปล่อยตัวเองได้ซิ ถ้าแน่จริงก็ต้องฟันไปได้ เพราะฉะนั้น คุณภาพคนนี้สำคัญ จึงต้องพัฒนาคนไทยให้เข้มแข็ง ขณะนี้เราเป็นสังคมที่เป็นฝ่ายบริโศคเทคโนโลยี ไม่ใช่เป็นผู้ผลิต เทคโนโลยี ฉะนั้นเราจึงเสียเปรียบทุกอย่าง เราเป็นผู้รับ เมื่อจะรับก็ต้อง คอยรอเขา เมื่อรอจากเขา ก็ต้องตามเขา ตามฟังตามดูว่า เขาจะผลิตอะไรใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อจะรับเอา จึงเป็นผู้ถูกกำหนด ทั้งหมดนี้ก็เพราะเป็นผู้บริโศค ของที่เขาผลิต ผลิตเองไม่ได้

นิสัยในการผลิตนี้สำคัญมาก เป็นความเข้มแข็ง ส่วนความอ่อนแอ มากับนิสัยชอบเสพบริโศคเป็นลักษณะจิตใจของคนที่เห็นแก่การเสพบริโศค

การเสพบริโศค คือ กินนอนสบายใช้ของสำเร็จ ไม่ต้องทำอะไร คนที่ชอบความสุขจากการเสพบริโศค ก็คือคนที่อยากได้รับการบำรุงบำเรอ โดยตัวเองไม่ต้องทำอะไร เพราะฉะนั้นคนที่เป็นนักเสพบริโศคจึงมีทุกข์จากการกระทำ ถ้าต้องทำอะไรแล้วทุกข์ เขาไม่ชอบการกระทำ เพราะต้องการให้คนอื่นทำให้ แล้วเขาก็รอที่จะเสพบริโศค ส่วนคนที่เป็นนักผลิต ต้องมีจิตใจ เข้มแข็ง ชอบทำ และเขาจะมีความสุขจากการกระทำ เมื่อฝึกให้ดีก็จะก้าวไป สู่การมีความสุขจากการสร้างสรรค์

ที่นี้ นิสัยนักผลิตเรามีไหม ต้องถามคนไทยว่า เรามีนิสัยรักการผลิตหรือเปล่า คนไทยนี่นะ ขอภัยเถอะ แม้แต่ที่อยากเจริญอย่างฝรั่ง ซึ่งก็ตามเขาอยู่แล้ว เวลาองความหมายของคำว่าจะเจริญอย่างฝรั่ง เรายังมองแบบนักบริโศคเลย แทนที่จะมองแบบนักผลิต

ความเจริญอย่างฝรั่งมีความหมาย 2 แบบ คือ แบบนักผลิต กับ แบบนักบริโศค

ความเจริญอย่างฝรั่งในความหมายของนักบริโศคเป็นอย่างไร นักบริโศคเข้าใจว่าเจริญอย่างฝรั่ง คือมีกินมีใช้อย่างฝรั่ง ฝรั่งมีรถยนต์ อะไรเราก็มีอย่างนั้น ฝรั่งมีตู้เย็นมีทีวีมีโทรศัพท์มือถืออะไรเราก็มีอย่างนั้น แล้วเราก็บอกว่านี่เราเจริญอย่างฝรั่ง

เพราะฉะนั้น เราก็ตามดูตามฟังเรื่อยซิว่า ฝรั่งเศสอะไร ฝรั่งเศสมีผลิตภัณฑ์อะไรใหม่ เราก็ตามซื้อตามหามาใช้ แล้วก็เอามาอวดโก้กันเองว่า ฉันมีก่อนเธอนะ อย่างนี้เรียกว่าเจริญอย่างฝรั่งเศสแบบนักบริโภคนะ

ทีนี้ เจริญอย่างฝรั่งเศสแบบนักผลิตเป็นอย่างไร นักผลิตคิดว่า เจริญอย่างฝรั่งเศส คือทำได้ อย่างฝรั่งเศส หมายความว่า ฝรั่งเศสทำอะไรได้ ฉันก็จะทำให้ได้อย่างนั้น ถ้าเข้มแข็งขึ้นไปอีก ก็บอก ว่า ฝรั่งเศสทำอะไรได้ เราจะต้องทำให้ดียิ่งกว่าฝรั่งเศส คนไทยคิดอย่างนี้บ้างไหม

นี่แค่ความหมายของความเจริญอย่างฝรั่งเศสก็ยังไม่รอดแล้ว เรา ไม่มีนิสัยจิตใจแบบ นักผลิตเลย ซาติที่เขาเจริญอย่างฝรั่งเศสได้ทัน จนกระทั่งนำฝรั่งเศสได้ ต้องมีนิสัยนักผลิต เริ่มตั้งแต่ การมองความหมายของความเจริญ อย่างฝรั่งเศสว่าฝรั่งเศสทำได้อย่างไรฉันต้องทำได้อย่างนั้นและก้าวไปอีกขั้นหนึ่งว่า ฝรั่งเศสทำอะไรได้ฉันต้องทำได้อย่างนั้น และต้องทำให้ดีกว่าฝรั่งเศส ถ้าได้ขนาดนี้ แล้วไม่ต้องกลัวเลย ซาติไทยขณะแผนการแข่งขัน

นี่แหละ แม้แต่สภาพจิตใจยังไม่เอื้อเลย ความเข้มแข็งในจิตใจไม่มี นิสัยนักผลิตไม่มี

ต่อไป ความเข้มแข็งทางปัญญา คือ ความใฝ่รู้ ถ้าอยากจะทำอะไร ก็หาความรู้ในเรื่อง นั้นอย่างอุทิศชีวิตให้เลย คนไทยยอมไหม ฝรั่งเศสมีแล้ว ฝรั่งเศสต้องการรู้เรื่องอะไร ถึงจะต้อง เดินทางไป 7 คาบสมุทรก็ไปเลย ยอมอุทิศให้ทั้งชีวิต ฝ่าฟันไปข้างหน้า ฝ่าดงดิบ ผจญภัยใน ท้องทะเล ทนหนาวทนร้อน ไปได้หมด เพื่อหาความรู้ทุกอย่างที่ต้องการ บุกไปเลย เท่าไร เท่ากัน ความ ใฝ่รู้นี้ คือความเข้มแข็งทางปัญญา

ยิ่งกว่านั้น เมื่อมีความรู้ขึ้นมา ก็มีความเข้มแข็ง และมีความ มั่นใจในตัวเองยิ่งขึ้นอีก เมื่อรู้ว่าสิ่งที่เจอข้างหน้าเป็นอย่างไร จะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร จะทำให้สำเร็จได้อย่างไร ก็ แก่แล้วกล้า เดินหน้าได้ แต่คน ไม่รู้ก็ไม่มีความเข้มแข็ง ต้องถอยแน่นอน

ฝรั่งเศสสภาพจิตใจอย่างหนึ่งที่เขาภูมิใจนัก เขาเรียกว่า frontier mentality คือสภาพ จิตแบบบุกฝ่าพรมแดน ซึ่งเขาถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ ของการสร้างสรรคความเจริญของฝรั่งเศส ทั้งในยุโรปแล้วโดยเฉพาะก็มา พัฒนามากในคนอเมริกัน

ถ้าสังเกตในวัฒนธรรมฝรั่งเศส ฝรั่งเศสชอบพูดคำว่า frontier ซึ่งทำให้มองไปข้างหน้า ทำให้บุกเบิกออกไป เมื่อไปสุดโลกนี้แล้ว ก็ต้องมุ่งหน้าไปใน จักรวาล ออกไปสู่โลกอื่น มอง ออกไป ก้าวต่อไป บุกฝ่าไปเรื่อย จากยุโรปไปถึงแผ่นดินอเมริกาภาคตะวันออก ขึ้นฝั่งแล้ว ข้างหน้าโน้นตะวันตกกว้างขวาง มีแต่ป่าเขาลำเนาไพร จะเป็นอย่างไรไม่รู้ แต่นั่นคือแหล่ง ของความสำเร็จข้างหน้า ฉะนั้น ฝรั่งเศสก็มุ่งไปข้างหน้า บุกเบิกฝ่าไปตะวันตก Go West young man . . เจ้าหนุ่มจงมุ่งหน้าไปตะวันตก นี่เป็นคติของฝรั่งเศส

แต่ frontier mentality นั้น ขณะนี้ฝรั่งเศสเอง ที่เป็นนักอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมบอกว่านี่ แหละตัวทำลายละ เพราะเป็นต้นเหตุให้ฝรั่งเศสทำลาย ธรรมชาติแวดล้อม ฉะนั้นฝรั่งเศสจึงเกิด สำนึกว่าแนวคิด frontier mentality นี้ ทำให้เขา (รวมทั้งโลก) เกิดภัยพิบัติจาก สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม แต่มันก็เป็นเหตุแห่งความสำเร็จของเขาในอดีต อันนี้เราเรียนรู้ เพื่อที่จะได้เป็นบท เรียน เราจะต้องรู้เราและพัฒนาคณะของเราให้ถูกต้อง

ไทยมีจุดเริ่มต้นที่ผิด ในการสัมพันธ์กับเทคโนโลยี

ทีนี้หันกลับมาสู่เรื่องที่เราพูดไว้แต่ต้นว่า คนไทยเราไม่มีนิสัย นักผลิต แล้วยังขาดความเข้มแข็งทางปัญญาอีกด้วย เริ่มแต่ขาดความใฝ่รู้ ทีนี้เราก็มานำกฎหมายหลังว่าเป็นอย่างไร เพราะอะไรการที่พูดถึงเรื่องกฎหมายหลังต่างๆ ของคนไทย ก็เพื่อรู้จักตัวเราเองให้ถูกต้อง และในหลายเรื่องก็ต้องเอามา เทียบกับฝรั่ง (ที่เราเห็นว่าเขาเจริญ) ด้วยเมืองไทยเรานี้ มีทุนดีพิเศษติดตัว คือ สภากฎหมายศาสตร์ ที่มี ธรรมชาติแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ อย่างที่เราชอบพูดอยู่เสมอด้วยความภูมิใจว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว”

อย่างไรก็ตาม เราก็กฎหมายไม่ได้ว่า ถ้าเรามัวเพลินอยู่กับความ สะดวกสบายจากความอุดมสมบูรณ์นี้ ข้อดีก็ทำให้เกิดผลร้ายตามมาได้ คือ ทำให้คนไทยตกอยู่ในความประมาทชอบผิดเพี้ยนไม่กระตือรือร้นขวนขวาย จะเอาแต่ที่สบาย และอ่อนแอ ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำการต่างๆ อย่างเด็ด เดี่ยวจริงจัง ต่างจากฝรั่งที่ธรรมชาติแวดล้อมบีบบังคับ ทำให้เขาต้องลุกขึ้น ดิ้นรนขวนขวาย ตั้งจุดหมายแน่วแน่ ทำจริงจังมั่นคง ผิดเพี้ยนเวลาไม่ได้ แล้วก็ทำให้เข้มแข็ง

ทีนี้ก็มาดูกฎหมายในด้านความสัมพันธ์กับเทคโนโลยี ตอนนี้อย่างนี้ ต้องพูดถึงแง่ของความสัมพันธ์ในเชิงเป็นฝ่ายผลิต หรือฝ่ายบริโภค แต่จะมี อีกแง่หนึ่งที่จะต้องพูด คือแง่ของจุดเริ่มต้นที่คนไทยได้สัมพันธ์เจอกับ เทคโนโลยี อันนี้เป็นเรื่องของกฎหมายที่ผ่านมาแล้ว แต่มีผลต่อความแตกต่างในด้านจิตใจ

คนไทยก็ใช้เทคโนโลยี ฝรั่งก็ใช้เทคโนโลยีอย่างเดียวกัน แต่ความรู้สึกนึกคิดและการมองความหมายไม่เหมือนกัน เราเคยคิดวิเคราะห์ ความแตกต่างในเรื่องเหล่านี้ไหม ฝรั่งมองเทคโนโลยีในความหมายอย่างไร ไทยมองในความหมายอย่างไร กฎหมายเป็นมาอย่างไร การมองความหมาย และความสัมพันธ์นั้นสร้างสรรค์ชีวิตและจิตใจอย่างไร คนไทยเจอกับเทคโนโลยี แล้วเราได้รับผลต่อชีวิตจิตใจต่างจากฝรั่งอย่างไรคนไทยเจอเทคโนโลยีเมื่อ 100 กว่าปีที่แล้ว โดยฝรั่งนำเข้ามา ข้อ สังเกตก็คือว่า

1. คนไทยเจอสิ่งของเครื่องใช้ทางเทคโนโลยีที่สำเร็จรูปแล้ว ไม่ ต้องผ่านการเพียรพยายามในการผลิตหรือการสร้างสรรค์ เจอบีบสำเร็จรูป มาแล้ว

2. เครื่องใช้เทคโนโลยีสำเร็จรูปที่เจอนั้น มาเด่นมาชัดมามากใน ประเภทบริโภค ไม่ค่อยมีอุปกรณ์เทคโนโลยีประเภทผลิต เพราะฝรั่งเดิน ทางมานี้เพื่อบุกฝ่าพรมแดนเที่ยวหาอาณาจักรของเขาเอาเครื่องมือสำเร็จรูปมาใช้ มาอำนวยความสะดวก สะดวกสบาย ส่วนเครื่องมือที่ผลิตอยู่ในประเทศของเขาเอง

ทีนี้เมื่อคนไทยเจอเครื่องมือหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีประเภทสำเร็จรูป ที่มันมาช่วยในการดำเนินชีวิตให้สะดวกสบายในประเภทบริโภคนี้นี้เข้า ก็เลยมองเทคโนโลยีในความหมายแบบบริโภคเลย คือมองว่า เทคโนโลยี ก็คือเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกสบาย

คนไทยสะดวกสบายอยู่แล้ว ในด้านสภาพแวดล้อม ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เมื่อเจอเทคโนโลยีประเภทบริโภครมาเสริมความสะดวกสบาย เข้าไปอีก เลยยิ่งสบายใหญ่ สบายซ้ำสอง ฉะนั้น แนวโน้มของจิตใจก็ยิ่งเห็น แก่ความสะดวกสบายมากขึ้น เสริมความเป็นนักเสพบริโภค แล้วก็ยิ่งอ่อนแอลงอีก

ที่นี้ เราหันไปดูเทคโนโลยีกับฝรั่งบ้าง อุปกรณ์เทคโนโลยีขั้นเดียว กันอันอำนวยความสะดวกสบายที่คนไทยเจอซึ่งมากับฝรั่งนั้น มีความหมาย สำหรับฝรั่งโดยสัมพันธ์กับภูมิหลังแห่งการ

สร้างสรรค์ว่า มันเป็นผลผลิต แห่งความเพียรพยายามในการสร้างสรรค์ของเขาเป็น เวลาเกินกว่า 100 ปี กว่าเขาจะสร้างและพัฒนาขึ้นมาจนเป็นเครื่องใช้เทคโนโลยีขั้นนั้นได้ มัน นานเหลือเกิน

ที่นี้ เบื้องหลังของการสร้างสรรค์พัฒนาเทคโนโลยีนั้น คืออะไร ?

1. เทคโนโลยีอาศัยความรู้วิทยาศาสตร์ เริ่มแรก เทคโนโลยีแบบ พื้นฐาน อาศัยความรู้ที่ยังไม่เรียกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ คือ ความรู้ในการเป็น อยู่ประจำวัน เช่น จะขุดดิน แทนที่จะใช้มือก็เอาไม้มาเหลามาตากเข้าแล้วก็ เอาไปขุดดิน ต่อมาก็ ทำจอบ ทำเสียม แม้แต่ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีหลายอย่าง ก็ไม่ถึงกับต้องใช้ความรู้ วิทยาศาสตร์ (ในความหมายที่เคร่งครัดทางวิชาการ) เช่นการทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์ หลายอย่าง

แต่สำหรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เรารู้จักกันทุกวันนี้ โดยทั่วไป ต้องอาศัยความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ เช่น ต้องมีความรู้ เรื่องไฮดรอลิกส์ เรื่อง กลศาสตร์ เป็นต้น จึงทำรถแบคโฮมา ขุดดินได้ หรืออย่างจะทำไมโครโฟน ทำเครื่องบันทึกเสียงนี้ ก็ต้องอาศัยความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ทั้งนั้น เช่นความ รู้ทางแม่เหล็กไฟฟ้า ความรู้เรื่องเสียง จึงเปลี่ยนคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้าเป็นคลื่นเสียง และเปลี่ยนคลื่นเสียงเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าได้ ยิ่งพวก เทคโนโลยีขั้นสูง ก็ยิ่งมาอิงกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาก เช่น จะทำ คอมพิวเตอร์ สร้าง โรงงานไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์ ทำเครื่องมือเลเซอร์ ทำเรื่องวิศวกรรม ก็ต้องมีความรู้เรื่องอิ เลกทรอนิกส์ เรื่องนิวเคลียร์ฟิสิกส์ เป็นต้น เพราะฉะนั้น จึงพูดกว้างๆ ว่า เทคโนโลยีอาศัย วิทยาศาสตร์

เป็นอันว่า เรื่องเทคโนโลยีโยงไปหาวิทยาศาสตร์ ฝรั่งต้องพัฒนาความรู้ทางด้าน วิทยาศาสตร์มานานเป็นร้อยปีกว่าจะพัฒนาเทคโนโลยีระดับ นี้ขึ้นได้ ในระหว่างที่เขาค้นคว้า หาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นานเป็น 100 ปีนั้น เขาได้อะไรรวดฉรรวมวิทยาศาสตร์ก็เกิดขึ้น จิตใจวิทยาศาสตร์ก็เกิดขึ้น นั่นก็คือ ความมีจิตใจใฝ่รู้ นิยมเหตุผล ชอบค้นคว้าทดลอง นี่คือ สิ่งที่ฟ่วง มากับการพัฒนาเทคโนโลยีที่คนไทยไม่เคยมีภูมิหลัง เราไม่เกี่ยวข้องเลย

ฉะนั้น ฝรั่งได้อย่างหนึ่งแล้วนะ จากภูมิหลังของความสัมพันธ์กับ เทคโนโลยีอัน เดียวกันนี้ คือ ฝรั่งได้วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ ได้จิตใจใฝ่รู้ นิยมเหตุผล ชอบค้นคว้าทดลอง เป็นต้น ซึ่งได้มาเป็นรากฐานของความเข้มแข็งทางปัญญา

2. เทคโนโลยีนั้น นอกจากอาศัยวิทยาศาสตร์แล้ว ยังต้องอาศัยกระบวนการผลิตที่เรียกว่า อุตสาหกรรม เทคโนโลยีนั้นคู่มากับอุตสาหกรรม

ฝรั่งเจริญขึ้นมาได้ก็ด้วยอุตสาหกรรม และผลิตอุปกรณ์เทคโนโลยีได้ก็ด้วยอุตสาหกรรม แต่พร้อมกันนั้นเขาก็พัฒนาอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยี เทคโนโลยีนี้แหละอยู่เบื้องหลังความเจริญของอุตสาหกรรม ในการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเครื่องมือเครื่องอุปกรณ์เครื่องจักรเครื่องยนต์เป็นเรื่องเทคโนโลยีทั้งนั้น แต่เทคโนโลยีจะพัฒนาก็ต้องอาศัยอุตสาหกรรม เขาจะผลิตเครื่องบินที่ก็เสียง ไมโครโฟน ตลอดจนคอมพิวเตอร์ ก็ต้อง อาศัยกระบวนการอุตสาหกรรม ฉะนั้นเทคโนโลยีกับอุตสาหกรรมจึงคู่กันมา

ฝรั่งสร้างอุตสาหกรรมขึ้นมาด้วยอะไร เขาบอกเองว่า ด้วยแรงจูงใจที่จะเอาชนะ scarcity คือ ความแร้นแค้นขาดแคลน เพราะเขาอยู่ ท่ามกลางธรรมชาติแวดล้อมที่ไม่อำนวย เช่น ความหนาวเย็นที่รุนแรง ในฤดูหนาวไม่มีอาหารจะกิน จะอยู่รอดได้อย่างไร ทำอย่างไร จะมีอาหารกินใน ฤดูหนาว เป็นต้น เขาคิดว่าด้วยความขยันหมั่นเพียรในกระบวนการผลิตที่เรียกว่า อุตสาหกรรมนี้ เขาจะเอาชนะความแร้นแค้นขาดแคลนได้แล้ว อุตสาหกรรมก็พัฒนาขึ้นมา

ด้วยเหตุนี้ ฝรั่งจึงเรียกอุตสาหกรรมโดยใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า industry ซึ่งแปลว่า ความขยันหมั่นเพียร นี่คือตัวแท้ของอุตสาหกรรม คือ industry ที่แปลว่า ความขยันหมั่นเพียรแล้วไทยก็แปลมาเป็นอุตสาหกรรม คนประดิษฐ์คิดศัพท์ในภาษาไทยก็พยายามแปลและบัญญัติให้ตรงกับภาษาอังกฤษคือ industry นั้น และได้คำว่า “อุตสาหกรรม” ซึ่งแปลว่าการกระทำ ด้วยความอุตสาหกรรม อุตสาหกรรม ก็คือ ความขยันหมั่นเพียร อัดสู

แต่คนไทยมองอุตสาหกรรมอย่างไร เราไม่ได้มองในความหมาย ของความขยันเลย ใช้ใหม่ คนไทยมองอุตสาหกรรมว่าเป็นกระบวนการผลิต สิ่งเสพบริโภคเพื่อให้เราเป็นอยู่สบาย ส่วนฝรั่งมองอุตสาหกรรมว่าเป็นกระบวนการแห่งความขยันหมั่นเพียร สู้อากปากบั้นที่จะทำการผลิตขึ้นมา เพื่อเอาชนะความขาดแคลนแร้นแค้น ให้มีสิ่งบริโภค แล้วจะได้มีความสุขต่อไป จากภูมิหลังที่ต่างกัน ไทยกับฝรั่งจึงมองความหมายของอุตสาหกรรม ไม่เหมือนกัน

อุตสาหกรรมอยู่เบื้องหลังความเจริญของเทคโนโลยี ฝรั่งบอกว่า เขามุ่งหมายความสำเร็จ ต้องการจะมีวัตถุบริโภคพร้อม แต่เขาจะต้องอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่เห็นแก่ความสละสลวย ไม่เห็นแก่ความสุขสนุกสนานบำรุงบำเรอ มุ่งหน้าทำการงานอย่างเข้มแข็ง ไม่ยอมแก่ความเหนื่อยยาก แต่ยอมอดยอมอมอมอยู่ง่ายๆ ซึ่งเขาเรียกว่า Work ethic (แปลว่าจริยธรรมในการทำงาน) และเขาก็มีความภูมิใจกว่าด้วยworkethic นี้แหละ จึงทำให้เขาพัฒนาอุตสาหกรรมได้สำเร็จ

ฝรั่งภูมิใจเรื่องนี้นัก จนกระทั่งมาถึงยุคนี้เขาจึงเปลี่ยนมา คร่ำครวญกันหนักหนาว่า คนอเมริกันยุคใหม่ของเขาขาด Workethic เพราะ เมื่อถึงยุคบริโภคแล้ว คนรุ่นใหม่ไม่รู้จักรส

ความยากลำบาก มีความสะดวกสบายทางวัตถุมาก ก็กลายเป็นคนหยิ่งโง่ง ส่ำรววย ใจเสาะเปราะบาง ฉะนั้น คนอเมริกันรุ่นใหม่จึงกำลังถูกตีเตียนจากคนอเมริกันรุ่นเก่าที่กำลังทำให้ประเทศของเขาเสื่อมลงและจะเสื่อมต่อไป

คนอเมริกันรุ่นเก่าเขาสร้างสรรค์ความเจริญมาด้วยฝีมือของตัวเอง เขาอยู่ในยุคอุตสาหกรรม แต่อเมริกาปัจจุบันนี้เป็น post-industrial คือ ผ่านพ้นยุคอุตสาหกรรม มาเป็น Consumer Society กลายเป็นสังคมของนักบริโภคแล้ว ฉะนั้น ฝรั่งเศสปัจจุบันก็เลยพ้นยุคอุตสาหกรรม คือ พ้นยุคขยัน (มาเป็นยุคชิวเกียจ) และทำท่าจะพ้นยุคสร้างยุคผลิต(มาเป็นยุคเสพยุคบริโภค)

ยุคอุตสาหกรรมคือยุคคนขยันสังคมอุตสาหกรรมคือ สังคมแห่งความขยันหมั่นเพียรที่มีจริยธรรมในการทำงาน (Work ethic) จริยธรรมในการทำงานนี้คือหัวใจแห่งความสำเร็จของอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมมากับความขยันหมั่นเพียร เทคโนโลยีพัฒนามาด้วยอาศัยอุตสาหกรรม

กว่าเทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้ามาได้อย่างที่เป็นอย่างนี้ ก็ต้องผ่านยุคอุตสาหกรรมมาเป็นร้อยๆ ปี เพราะฉะนั้น มันจึงทำให้ฝรั่งได้วัฒนธรรมอุตสาหกรรม

วัฒนธรรมอุตสาหกรรม ก็คือวัฒนธรรมแห่งการผลิตด้วยความ ขยันหมั่นเพียร ความอดทนต่อความยากลำบาก ไม่ยอมย่อท้อต่อความ เหน็ดเหนื่อย พุดสั้นๆ ว่า ความสู้ยากบากบั่น เป็นอันว่า ฝรั่งได้นิสัยสู้สิ่งยากและ นิสัยนักผลิต จากวัฒนธรรมอุตสาหกรรม

นี่คือภูมิหลังในการพัฒนาเทคโนโลยีซึ่งเราไม่มีเลย ไทยเราเจอเทคโนโลยีปั๊บสำเร็จรูปมาแล้ว เสพสบายเลย เทคโนโลยีจึงมาหนุนมาเสริม ความสะดวกสบาย ทำให้ใ้ล้มเอียงที่จะชอบเสพบริโภค เห็นแก่ความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ต่างจากฝรั่งซึ่งเทคโนโลยีนี้หมายถึงภูมิหลังของการได้พัฒนา วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมอุตสาหกรรม ที่ทำให้เกิดมีนิสัย ใจคอที่ฝังลึกคือ ความใ้รู้ สู้สิ่งยาก เพราะฉะนั้น ไทยเราจะต้องรู้ตัวและแก้ปัญหาเรื่องนี้ให้ได้

คนไทยยังมองไม่ถึงความหมายของเทคโนโลยี

เรื่องคนไทยกับเทคโนโลยียังไม่จบเท่านี้ ในใจคนไทยเรามอง ความหมายของเทคโนโลยีโดยไม่รู้ตัวว่าอย่างไร เราไม่เคยเอามาพูดกัน เทคโนโลยีมีความหมายอย่างไร ในความหมายอย่างหยาบที่สุด คนโดยมาก จะมองเทคโนโลยีในความหมายว่าเป็นวัตถุอุปกรณ์สำเร็จรูป เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ อย่างไมโครโฟน เครื่องเทป เครื่องซักผ้า หม้อหุงข้าวไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ พุดง่ายๆ ว่า เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเครื่องใช้

ทีนี้ ในความหมายแบบหยาบๆ ในขั้นสำเร็จรูป ที่เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้นี้ ก็ยังแยกการมองความหมายออกไปได้เป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1. เทคโนโลยี คือ เครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกสบาย (ช่วยให้เราไม่ต้องทำอะไร) เราจะต้องทำอะไร มันก็มาทำหน้าที่ เราเลยไม่ต้องทำอะไรอยากสนุกสนานเพลินเพลิน มันก็เป็นเครื่องบำรุงบำเรอเราตามใจปรารถนา

แบบที่ 2. สำหรับคนอีกพวกหนึ่ง ความหมายต่างออกไปว่าเทคโนโลยี คือ เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะมาช่วยให้เราทำอะไร ได้ดียิ่งขึ้นและสามารถทำได้อย่างๆ ขึ้นไป เช่นว่า เราคิดจะทำงานส่วนนี้ เทคโนโลยีมาทำหน้าที่ เราจะได้ก้าวไปทำส่วนโน้นต่อ หรือเราทำงานนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีก็มาช่วยให้ทำได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับคนพวกหนึ่ง เทคโนโลยีมาช่วยให้ไม่ต้องทำ แต่สำหรับ คนอีกพวกหนึ่ง เทคโนโลยีมาช่วยในการทำ หรือมาช่วยให้ ทำได้ดียิ่งขึ้นและสามารถทำอย่างๆ ขึ้นไป พูดสั้นๆ ว่ามองในแง่ของนักบริโภคนักผลิต หรือนักเสพกับนักสร้างสรรค์ จะเห็นว่าคนไทยเรามองเทคโนโลยีแบบนักเสพนักบริโภคแทบทั้งนั้น คือมองว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่มาช่วยบำรุงบำเรออำนวยความสะดวกสบาย (เราจะได้ไม่ต้องทำ) จึงคิดจะมีเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ตัวเองสบาย จะได้ไม่ต้องทำ แต่ขอให้ลองไปดูใน dictionary จะเห็นความหมายของเทคโนโลยีในเชิงช่วยอุดหนุน การกระทำ ให้ทำได้ดียิ่งขึ้น และทำอย่างๆ ขึ้นไป ไม่ใช่มาช่วยให้หยุดทำ

ฉะนั้นจะต้องมองเทคโนโลยีในความหมายว่าเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะมาช่วยให้เราทำการสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น นี่ต่างหากคือความหมายที่ ฟังต้องการ แต่ความหมายของเทคโนโลยีก็ตกแล้ว แต่ยังไม่จบแค่นี้ นี่เป็นเพียงความหมายชั้นหยาบเท่านั้น

ถ้ามองไปถึงความหมายที่แท้ ซึ่งถูกต้องและละเอียดอ่อนกว่านั้นเทคโนโลยีไม่ใช่แค่สิ่งสำเร็จรูปอย่างนี้ ลองมาดูกันให้ถึงตัวศัพท์ เราพูดว่า เทคโนโลยี ก็คือคำฝรั่งว่า technology ซึ่งได้แก่ techno + logy คำว่า logy แปลว่าความรู้ หรือวิทยา จะเห็นว่า วิชาต่างๆ ที่ลงท้ายด้วย logy เราพยายามแปลเป็นไทยให้ลงท้ายด้วย “วิทยา” ทั้งนั้นเช่น psychology แปลว่า จิตวิทยา sociology แปลว่า สังคมวิทยา criminology แปลว่า อาชญาวิทยา anthropology เราแปลว่า มานุษยวิทยา ถ้าไม่ลง logy เราก็คงแปลเป็น “ศาสตร์” อย่าง the humanities เราก็คงแปลว่า มนุษยศาสตร์ science เรา แปลว่า วิทยาศาสตร์ linguistics เราแปลว่า ภาษาศาสตร์ ที่พูดมานี้เพื่อให้เห็นว่า เทคโนโลยีที่จริงเป็นเรื่องของความรู้มันไม่ใช่เป็นแค่เครื่องมือและก็ไม่ใช่แค่ความรู้เฉยๆ แต่เป็นความรู้ที่จะทำ

การมองเทคโนโลยีในความหมายว่าเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ขึ้น นอกจากเป็นความหมายหยาบๆ ซึ่งไม่ถูกต้องแล้ว ยังเป็นการมองความหมายแบบนักเอาผลหรือนักเสวยผล ไม่มองลึกลงไปแบบนักสร้างเหตุ ที่จริงความหมายที่แท้ของเทคโนโลยี เป็นความหมายชั้นการสร้างเหตุ

ตามความหมายที่แท้ เทคโนโลยี คือการนำเอาความรู้ โดย เฉพาะความรู้วิทยาศาสตร์มาจัดทำดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินชีวิตของ มนุษย์เป็นอยู่อย่างได้ผลดียิ่งขึ้น

และทำการต่างๆ ได้สัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น นี่คือเทคโนโลยี เพราะฉะนั้น เทคโนโลยีจึงไม่ได้อยู่แค่ ความหมายหยาบ คือ สิ่งสำเร็จรูปที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ แต่โยงไปหาเหตุปัจจัยของสิ่ง เหล่านั้น คือการนำความรู้มาใช้ นั่นคือ ตัวเหตุ

ความหมายที่แท้จริงต้องลงไปถึงความรู้ถ้าไม่มีความรู้เทคโนโลยี ที่เข้าใจว่าเป็นวัตถุ เครื่องใช้ นั้นก็เกิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น การมองเทคโนโลยีจะต้องมองลงไปถึงความหมาย พื้นฐาน คือตัวภูมิปัญญา หรือตัวความรู้ และ การมองอย่างนี้จะโยงไปหาวิทยาศาสตร์ พอ มองอย่างนี้ก็จะเห็นว่า science คู่กับ technology คือวิทยาศาสตร์คู่กับเทคโนโลยี ถ้า เทคโนโลยีไม่มี วิทยาศาสตร์เป็นฐาน เทคโนโลยีพัฒนาไม่ได้ จึงต้องพัฒนาวิทยาศาสตร์มา เป็นฐานของการพัฒนาเทคโนโลยี

คนไทยเรามักติดอยู่แค่เทคโนโลยี ไม่เข้าถึงวิทยาศาสตร์ ถ้าเรา จะก้าวขึ้นไปในการ กระทำคือการผลิตและการสร้างสรรค์ เราจะต้องมอง เทคโนโลยีในความหมายที่ถูกต้อง คือ มองลึกลงไปถึงตัวความหมายที่แท้ ที่ลงไปถึงเหตุ คือการนำความรู้โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์มา ใช้สร้างสรรค์ เช่น ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จะช่วยในการดำเนินชีวิตและทำกิจการงาน เมื่อมองอย่างนี้ ก็จะทำให้เราต้องหันไปเน้นในเรื่องความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นฐานของมัน เวลานี้เราใส่ใจกันนักในเรื่องเทคโนโลยี แต่ละเลยเรื่อง วิทยาศาสตร์ ถ้าจะพัฒนา ประเทศชาติกันจริงๆ จะต้องลงไปถึงขั้น พัฒนาวิทยาศาสตร์ให้ได้

เมื่อคนไทยชอบใช้ชอบเสพเป็นนักบริโภค ก็นึกคิดกันอยู่แค่เทคโนโลยี เลยเข้าไม่ถึง วิทยาศาสตร์ แม้แต่เป็นผู้บริหารประเทศชาติ พอพูดถึงวิทยาศาสตร์หลายท่านก็มองแค่ เทคโนโลยีคนไทยจำนวนมากไม่เข้าใจ คำว่าวิทยาศาสตร์ ว่าแตกต่างจากเทคโนโลยีอย่างไร เมื่อพูดถึงวิทยาศาสตร์ ก็เข้าใจแค่เทคโนโลยีเท่านั้น และเทคโนโลยีที่เข้าใจนั้นก็ไม่ต้องอีก เพราะ มองอยู่แค่ตัววัตถุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ คือโภคภัณฑ์ที่จะเอามาเสพ มาใช้ ไม่ มองถึงความรู้จักจัดทำ นับว่าเป็นความผิดพลาดที่สำคัญมากเพราะ เป็นเรื่องส่วนประกอบ ของความเข้มแข็งทางปัญญาเลยทีเดียว ถ้าเราแก้ปัญหาไม่ได้ จะไปพัฒนาคนกันได้อย่างไร เพราะว่าขนาดแค่ความเข้าใจ พื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวัน ก็ยังจับไม่ถูก

เทคโนโลยีนั้นเป็นเรื่องของความรู้ที่จะทำ หรือการรู้จักดำเนินการ ประยุกต์ความรู้ มาใช้ประโยชน์ทำการสร้างสรรค์ คู่กับวิทยาศาสตร์ ทำไมเทคโนโลยีคู่กับวิทยาศาสตร์ เพราะว่าวิทยาศาสตร์เป็นตัวองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ ค้นหาความจริงของธรรมชาติว่าคือ อะไร เป็นอะไร เป็น อย่างไร เป็นเพราะอะไร วิทยาศาสตร์บอกอย่างนี้ แล้วเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความรู้ว่าจะทำอย่างไร ก็ไปเอาความรู้วิทยาศาสตร์ที่ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร เพราะอะไร นั้น มาใช้จัดสรรดำเนินการให้การดำเนินชีวิตและทำกิจการงาน ของมนุษย์เป็นไปอย่าง ได้ผลดียิ่งขึ้น เทคโนโลยีจึงเป็นการนำความรู้ วิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ เป็นความรู้ขั้น ปฏิบัติการ นำมาใช้ประโยชน์

วิทยาศาสตร์เป็นตัวความรู้เฉยๆ เทคโนโลยีก็ไปเอาความรู้วิทยาศาสตร์นั้นมา ดำเนินการสร้างสรรค์ทำอะไรต่างๆ ให้เราได้ประโยชน์จากความรู้นั้น วิทยาศาสตร์เป็นเรื่อง

ของความ “รู้” เทคโนโลยีเป็นเรื่องของการ “ทำ” แต่จะทำได้ก็ต้องรู้ หรือต้องรู้จึงทำได้ เทคโนโลยีเชื่อมโยงความรู้ ออกมาสู่การกระทำ

การมองความหมายของเทคโนโลยีขั้นนี้เป็นชั้นมองลงไปถึงเหตุ ไม่ใช่มองแค่ผลผลิตที่สร้างสรรค์แล้ว แต่มองลึกลงไปถึงการที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถ โดยโยงต่อไปถึงการที่จะต้อง

1. ทำให้เกิดความรู้วิทยาศาสตร์ขึ้นมา
2. เอาความรู้วิทยาศาสตร์นั้นมาดำเนินการสร้างสรรค์จัดทำ ให้เกิดเป็นงานเป็นการ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น

ขั้นนี้ต่างหากที่เราควรมองเทคโนโลยี แต่คนไทยโดยทั่วไปไม่มองความหมายถึงขั้นนี้ ยิ่งกว่านั้น คนไทยจะมองแม้แต่วิทยาศาสตร์ในความหมายที่เป็นเทคโนโลยี หลายคนเมื่อถูกถามว่าวิทยาศาสตร์คืออะไร เขามองได้แค่เทคโนโลยีเท่านั้น เมืองไทยเราติดอยู่แค่เทคโนโลยี (ในความหมายอย่างหยาบที่ไม่ถูกต้อง) เข้าไม่ถึงวิทยาศาสตร์วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ แทบไม่เกิดขึ้นในเมืองไทยเลย ถ้าวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์เกิด จิตใจวิทยาศาสตร์เกิด จะมีความใฝ่รู้ จะนิยมเหตุผล จะชอบทดลอง จะนิยมปัญญา และจะชอบแสวงหาปัญญา คนไทยจะต้องสนใจให้ถึงตัววิทยาศาสตร์เอง ซึ่งเป็นฐานของเทคโนโลยี

ถ้าคนไทยมองเทคโนโลยีโยงไปถึงวิทยาศาสตร์อย่างนี้ ก็จะสร้าง จิตใจของนักผลิต และนักสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ทำให้เกิดคุณสมบัติคู่กันที่ ครบวงจร คือ วิทยาศาสตร์สร้างวัฒนธรรมแห่งความใฝ่รู้ และเทคโนโลยี สร้างวัฒนธรรมแห่งความใฝ่สร้างสรรค์ ซึ่งเมื่อประสานเข้ากับวัฒนธรรม แห่งความบากบั่นสู้สิ่งยากของอุตสาหกรรม ก็นำไปสู่ความเจริญขยายตัวของวิทยาการและการผลิตการสร้างสรรค์ พร้อมทั้งความก้าวหน้าทางวัตถุ และความพร้อมทางเศรษฐกิจอย่างน่าอัศจรรย์

มองลึกละเอียดลงไปให้เห็นแง่มุมเพิ่มขึ้นอีก เพื่อจะได้พัฒนาคน และพัฒนาทุกอย่างให้ถูกต้อง ที่ว่าเทคโนโลยีเชื่อมโยงความรู้ ออกมาสู่การกระทำนั้น ยังมีความหมายซ้อนและซ้อนอยู่อีก กล่าวคือ ในการที่ความรู้จะ โยงออกมาสู่การกระทำได้นั้น จะต้องมีความรู้คิดเห็น เห็นในหนทางและวิธี การที่จะจัดทำนำความรู้มาใช้ และมีฝีมือที่จะทำให้สัมฤทธิ์ วัตถุประสงค์ พูดอีกอย่างหนึ่งว่าความสามารถที่จะแสดงออกซึ่งปรัชญาที่จะทำให้สำเร็จ ประโยชน์ ความสามารถ 2 ขั้นนี้มีชื่อเรียกว่า ศิลปะ เพราะฉะนั้น ในเทคโนโลยีจึงมีศิลปะ รวมอยู่ด้วย พูดให้เป็นสำนวนว่า เทคโนโลยีโยงวิทยาศาสตร์กับศิลปะเข้าด้วยกัน หรือพูดให้ สั้นลงไปอีกว่า เทคโนโลยีโยงศาสตร์กับศิลป์เข้าด้วยกัน และเมื่อทำได้อย่างนี้ เทคโนโลยีจึง ทำให้วิทยาศาสตร์เกิดผล เป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคม หรือแก่มวลมนุษย์ และแก่โลก ทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ยังไม่ใช่เท่านั้น การที่เทคโนโลยีโยงศาสตร์กับศิลป์ มาต่อกันได้อย่างนี้ ยังไม่เป็นหลักประกันว่าจะเกิดผลดีเป็นประโยชน์สุขอย่างแท้จริง การพัฒนาคนเพียงขั้นนี้ ยังไม่เพียงพอ ยังจะต้องมีการพัฒนาคนอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นขั้นตัดสินใจเด็ดขาด คือ พัฒนาคนให้

สามารถโยนศาสตร์กับศิลป์ ให้ถึงกุศลด้วย คือให้มาเชื่อมต่อหรือรับใช้เจตจำนง ที่จะใช้ศิลป์ นำศาสตร์ไปทำการสร้างสรรค์ให้เกิดผลดีเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง เช่น นำมาช่วยให้มนุษย์มีปัจจัยสี่กินใช้ทั่วถึง มีสุขภาพดี บำบัดทุกข์ภัย ให้เป็นอยู่อย่างสวัสดิ มีสันติสุข

เมื่อเทคโนโลยีขึ้นมาบีบบาทสนองเจตจำนงที่เป็นกุศล ก็ส่งผลสืบทอดไปถึง อุตสาหกรรม ทำให้การผลิตเป็นไปในทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย์และ สรรพชีพอย่างแท้จริง

หากปราศจากการพัฒนากุศลแล้ว การพัฒนาศาสตร์และศิลป์ อาจเบี่ยงเบนออก จากทางที่แท้ันถูกต้อง กลายเป็นเครื่องก่อความหายนะ และความพินาศแก่มนุษย์และโลก ทั้งหมดก็ได้ แต่ถ้าเราพัฒนาคนให้ถึงขั้นได้ทั้งศาสตร์ทั้งศิลป์ และทั้งกุศล และสามารถโยน ศาสตร์และศิลป์ ให้ถึงกุศลก็จะเป็นมงคลคือก่อให้เกิดความดีงามและความงอกงามของ มนุษยชาติ เป็นอารยธรรมที่พึงประสงค์อย่างแท้จริง

คนไทยยังศึกษาไม่ถึงสาระของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

ในสังคมไทยของเรา การพัฒนาประเทศขณะนี้มีปัญหา เพราะว่าคนไทยเพลินอยู่แค่ วิชาการที่เป็นระดับเทคโนโลยีในระบบความคิดแบบแยกส่วน วิชาการจำพวกวิทยาศาสตร์ บริสุทธ์ คนไทยไม่สนใจ จึงเกิดเป็น ปัญหาของประเทศชาติในปัจจุบันว่าวิชาวิทยาศาสตร์ บริสุทธ์ หากคนศึกษายาก รัฐบาลวางแผนพัฒนาประเทศขณะนี้ต้องไปเน้นย้ำว่า ทำอย่างไรจะ ส่งเสริม ให้มีคนศึกษาวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เพราะที่แท้ วิทยาศาสตร์ต่างหากที่ จะเป็น ฐานของการพัฒนาเทคโนโลยี ถ้าอยู่แค่เทคโนโลยีก็ไม่ไกล

ขอให้ไปดูในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะรู้ว่าสังคมไทยขาดแคลน นักศึกษาผู้เรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ปัญหา ของสังคมไทยเราจึงมีมากมายหลาย อย่างและหลายชั้น ทั้งปัญหาเฉพาะของเราเอง และปัญหาร่วมกันกับโลกปัจจุบันทั้งหมด เมื่อขาดการพัฒนาวิทยาศาสตร์ ก็ขาดศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยี แม้แต่การพัฒนา ความรู้ศาสตร์ที่จะมาโยงกับศิลป์ ก็ยังโหว่เชื่อมกันไม่ไหว จึงไม่ต้องพูดว่า จะพัฒนาให้ถึงกุศล ได้อย่างไร

อย่างไรก็ดี ในด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์นี้ ถ้ามองให้ดี ปัญหาความขาดแคลน ผู้เรียนวิทยาศาสตร์บริสุทธ์ยังไม่ใช่ปัญหาใหญ่แท้จริง ความขาดแคลนผู้เรียนวิทยาศาสตร์ ที่ว่านี้ เป็นปัญหาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งโยงไปถึงเรื่องกำลังคนในการพัฒนา ประเทศ ซึ่งเน้นการ พัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เป็นปัญหาขั้นพื้นผิวที่โผล่ให้เห็นเป็นปลาย เรื่องเท่านั้น

ปัญหาที่แท้ก็คือ การศึกษาวิทยาศาสตร์โดยรวมในสังคมไทยที่ผ่านมาทั้งหมด ตั้งแต่ ขั้นเริ่มต้นไปจนตลอด ไม่ว่าจะป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาก็ตาม ถ้า

ไม่ถือว่าล้มเหลว ทั้งหมด ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างผลที่เป็นสาระของการศึกษา
วิทยาศาสตร์

การศึกษาวิทยาศาสตร์ มิใช่เป็นเพียงการเรียนรู้ข้อมูลวิชา วิทยาศาสตร์ และไม่ใช่
เพียงความสามารถใช้วิธีการวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่หมายถึงการพัฒนาจิตปัญญา
วิทยาศาสตร์ขึ้นมาในตัวคนผู้เรียน คือ การที่คนมีจิตใจวิทยาศาสตร์ ตลอดจนจนถึงการที่สังคม
มีวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ความใฝ่รู้ ความเป็นผู้มีเหตุผล ความนิยม ปัญญาความไม่
เชื่อง่ายเหลวไหลลงมายความชอบพิสูจน์ทดลอง ชอบค้นคว้าสืบค้นหาความจริง แต่ภาพที่
ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ดูเหมือนจะตรงข้ามกับความมีจิตใจวิทยาศาสตร์ และ
วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์จึงทำให้มองได้ว่า การศึกษาวิทยาศาสตร์ในสังคมไทยที่ผ่านมาเป็น
เวลายาวนาน ไม่ได้ผลที่พึงต้องการ คือผลที่เป็นสาระของการศึกษาวิทยาศาสตร์ ที่ว่ามานั้น
(เรื่องนี้สถาบันพุทธศาสนาก็ไม่พื้นที่จะถูกคิดเทียบแบบเดียวกัน)

การศึกษาวิทยาศาสตร์ฉันทนาการศึกษาด้านเทคโนโลยีก็ฉันทนาการ ของการศึกษา
เทคโนโลยี มิใช่แค่การรู้จักทำและรู้จักใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ แต่อยู่ที่การพัฒนาความใฝ่
สร้างสรรค์ พร้อมทั้งความคิดสร้างสรรค์และมีมือสร้างสรรค์ กล่าวคือความใฝ่ปรารถนาที่จะ
แก้ ปัญหาและทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคมอย่างแรงกล้า ที่ทำให้หาทางและเพียร
พยายามนำเอาความรู้ที่ดีที่สุดมาจัดสรรประดิษฐ์นวัตกรรมที่จะบังเกิดผลให้สำเร็จประโยชน์
สุขนั้น ซึ่งการศึกษาด้านกุศลจะมากช่วยปิดกั้นความผิดพลาด โดยทำให้มองเห็นถูกต้องชัดเจน
ว่า ประโยชน์สุขที่ปรารถนานั้นเป็นประโยชน์สุขแท้จริง ที่เกื้อกูลแก่ชีวิต สังคม และระบบ
สัมพันธ์ของธรรมชาติทั้งหมด มิใช่เป็นเพียงสิ่งบำรุงบำเรอชอบใจที่หลงตื่นชื่นชมวูบวาบไป
ด้วยกำลังโมหะ

การลงทุนสนับสนุนเพียงด้วยงบประมาณและการให้ทุน ตลอดจนเพิ่มค่าตอบแทน
อาจช่วยให้มีจำนวนผู้ศึกษาเล่าเรียนวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นและสังคมไทยได้กำลังคนด้าน
วิทยาศาสตร์มาบรรจุในโรงงานต่างๆ เช่น ประจำโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น หนุ่นเป้าหมาย
ในการพัฒนาเศรษฐกิจสนองความต้องการของธุรกิจอุตสาหกรรมได้ผลมาก จนกระทั่งถ้าเสีย
หลักก็อาจจะมิสภาพอย่างที่เรียกว่าเป็นเพียงวิทยาศาสตร์ที่รับใช้อุตสาหกรรม (เวลานี้ดู
เหมือนจะมีความโน้มเอียงที่จะเกิดมีวิทยาศาสตร์เชิงพาณิชย์ หรือ วิทยาศาสตร์แบบธุรกิจ
เหมือนอย่างกิจการด้านอื่นๆ ของยุคสมัย) แต่คงไม่ช่วยให้ประเทศไทยมีนักวิทยาศาสตร์ยอด
เยี่ยม ที่เป็นนักค้นพบผู้สร้างยุคสมัย หรือนำโลกสู่ก้าวใหม่แห่งการบุกฝ่าพรมแดนความรู้
วิทยาศาสตร์

ความสำเร็จที่ว่านั้นอยู่ที่การศึกษาวิทยาศาสตร์ที่เข้าถึงสาระ ซึ่งสามารถสร้างจิตใจ
วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์ ดังที่กล่าวข้างต้น คือความใฝ่รู้ รักความจริง ชอบ
เหตุผล นิยมปัญญา ชอบค้นคว้า แสวงหาสืบสาว ตรวจสอบ ทดลอง ชนิดที่ว่าถ้ายังไม่ถึง
ความจริงถ่องแท้จะไม่ยอมหยุด เช่นเดียวกับจิตใจของนักเทคโนโลยี ที่ใฝ่สร้างสรรค์ ซึ่ง
จะต้องหาทางจัดดำเนินการให้ประโยชน์สุขนั้นเป็นผลสำเร็จให้ได้

ถ้าการศึกษาวิทยาศาสตร์สร้างจิตใจวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และ การศึกษาเทคโนโลยีสร้างจิตใจของนักสร้างสรรค์) อย่างที่ว่ามานี้ได้จึงจะเป็นการศึกษา วิทยาศาสตร์ และการศึกษาเทคโนโลยี) ที่แท้จริง ซึ่งเข้าถึงสาระและมั่นใจได้ว่า การศึกษา วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์จะคึกคักขึ้นมาเองโดยธรรมชาติ อย่างไม่ขึ้นต่อกระแสเศรษฐกิจมากนัก และสังคมไทยจะมีนักค้นพบทางวิทยาศาสตร์ และนักประดิษฐ์เกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยไม่ต้องรอ ตื่นเต้นดีใจกับคนตีคนเด่นที่โผล่ดังขึ้นมาเป็นปรากฏการณ์ บังเอิญของสังคม ชนิดนานแสน นานจะมีสักคน

เพียงแค่ว่าสังคมไทยขาดแคลนผู้ศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ก็มีคำถามที่หนัก หนาว่ารัฐบาลจะหาทางแก้ปัญหาอย่างไร แต่เราไม่จำเป็นต้องรอรัฐบาล เพราะปัญหาที่ แท้จริงใหญ่กว่านั้น ซึ่งจะต้องถามคนไทยทั้งชาติเลยทีเดียวว่า คนไทยจะพัฒนาตัวเองและ ช่วยกันพัฒนา อย่างไร?

นี่เป็นข้อใหญ่ของปัญหาการพัฒนาประเทศไทย

คนไทยยังใช้เทคโนโลยีแทบไม่ได้คุณค่าในการพัฒนา

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศหรือสังคมต่างๆ ในโลก เราเป็น ประเทศผู้บริโภคร เทคโนโลยี ในขณะที่บางประเทศเขาเป็นผู้ผลิตเทคโนโลยี นี่เราก็เสียเปรียบขั้นหนึ่งแล้ว ที่นี้ พอเราบริโภคเทคโนโลยี คือนำเทคโนโลยีมาใช้ ก็มีปัญหาในการใช้อีกว่าใช้เพื่ออะไร การใช้ แบบไหนมากในสังคมไทย

การใช้มี 2 แบบ คือการใช้เพื่อเสพ กับการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์ เราดูตั้งแต่ ประชาชนทั่วไป ดูผู้ใหญ่ ดูเด็กนักเรียนในโรงเรียน จนกระทั่งถึงในบ้าน ในครอบครัว ว่าใช้ เทคโนโลยีกันแบบไหน แต่ต้องรู้จัก แยกก่อนว่าการใช้เพื่อเสพกับการใช้เพื่อศึกษาและ สร้างสรรค์ต่างกันอย่างไร พอแยกได้บิบเราจะเห็นคนไทยทันทีเลยว่า คนไทยส่วนมากใช้ เทคโนโลยีเพื่อเสพ หรือเพื่อศึกษาและสร้างสรรค์

ในการใช้เพื่อเสพ กับใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์นั้น เปรอร์เซ็นต์ ในการใช้ 2 แบบนี้ จะต้องสมดุล ขณะนี้เราเสียดุลอย่างหนัก เราใช้เพื่อ เสพแทบจะ 90% คือหมดดุลเลย การใช้ เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์แทบไม่มี แม้แต่เด็กๆ เล็กๆ มาที่วัด เมื่อคุยกับเด็ก ลองถามดูว่าหนู ดูทีวีวันละกี่ชั่วโมง ก็ได้คำตอบว่า ดูวันธรรมดาเท่านั้นชั่วโมง เสาร์-อาทิตย์เท่านั้นชั่วโมง ทีวีเป็น เทคโนโลยี หนูใช้มันหนูดูมันเพื่อเสพก็เปอร์เซ็นต์ เพื่อศึกษาก็เปอร์เซ็นต์เด็กคนหนึ่งอยู่ ป. 5 อาตมาถามแกว่า หนูดูทีวีนี้ดูเพื่อเสพก เปอร์เซ็นต์ เพื่อศึกษาก็เปอร์เซ็นต์ แกบอกอาตมาว่า หนูดูเพื่อเสพ 99% อาตมาก็ถามแกต่อไปว่า แล้วการดูทีวี เพื่อเสพกับเพื่อศึกษา อย่างไหน ถูก ต้องกว่ากัน แกก็บอกว่าดูเพื่อศึกษาถูกต้องแล้วทำไมหนูดูเพื่อเสพตั้ง 99% จะถูกหรือเด็ก บอกว่าไม่ถูก ก็ถามว่าแล้วจะทำอย่างไร ถ้าไม่ถูก เรามาแก้ไข ปรับปรุงกันเอาใหม่ เด็กบอก ว่า เอา ถ้าอย่างนั้นเราลองมาช่วยกันคิดซิว่า เรา จะค่อยๆ พัฒนาขึ้นไป ลองเริ่มว่า ตอนนี้จะ เอาเสพกี่เปอร์เซ็นต์ ศึกษากี่เปอร์เซ็นต์ เด็กตอบว่า เอา 50/50 เราก็รู้ว่าเด็กตอบเอาใจพระ

ก็บอกว่า หนู พระไม่เรียกร้องจากเด็กมากอย่างนั้นหรอก เห็นใจ สังคมของเรามันก็เป็นอย่างนี้ ผู้ใหญ่ทำมาเป็นตัวอย่าง เรามาตกลงกัน ลองวางดูซิ เอาแค่ให้ข้างศึกษามันเพิ่มขึ้นหน่อย

ในที่สุดก็ตกลงกันได้ว่า ให้ดูเพื่อเสพ 70% ดูเพื่อศึกษา 30% จากขั้นนี้เราค่อยๆก้าวต่อ แต่มันจะเป็นไปเอง ถ้าเด็กเริ่มใช้เทคโนโลยี เช่น ดูทีวีเพื่อศึกษามากขึ้น เขาจะพัฒนาความใฝ่รู้ แล้วเขาจะมีความสุขจากการเรียนรู้แล้วเขาจะเพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการใช้เพื่อศึกษา แล้วจากการใช้เพื่อศึกษาก็จะก้าวอีกขั้นหนึ่ง ไปสู่การใช้เพื่อสร้างสรรค์ เชื่อไหม มันจะต่อกัน แต่ถ้าใช้เพื่อเสพก็จะตันอยู่ที่นั่นเอง วนเวียนอยู่ในสังสารวัฏแห่งความยินดีน ร้ายชอบซึ่ง แต่ถ้าใช้เพื่อศึกษาเขาจะก้าวต่อไปสู่การสร้างสรรค์

เด็กอีกคนหนึ่งอยู่ ป.4 คุณพ่อเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีคอมพิวเตอร์ให้ใช้ ก็ถามแกว่า ที่หนูใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีคือคอมพิวเตอร์นี้ หนูใช้เพื่อเสพหรือเพื่อศึกษา เด็กบอกว่าหนูก็ใช้เพื่อเสพใช้เพื่อเสพอย่างไรละ ก็เล่นเกมสกี ก็ถามว่าทำไมไม่ใช้เพื่อศึกษาละ เช่น หัดพิมพ์ดีด เด็กก็ว่ามันไม่สนุกอะไรอย่างนี้เป็นต้น

แน่นอนว่า การเล่นเกมสกีเป็นประโยชน์แก่เด็กไม่น้อย (เป็น ธรรมดาอยู่แล้วว่า การเล่นโดยทั่วไปเป็นกิจกรรมที่ช่วยการพัฒนาของเด็ก) โดยเฉพาะเกมสกีบางอย่างช่วยฝึกสมองได้มาก แต่พร้อมกับประโยชน์มันก็มีโทษด้วย และการที่จะมีประโยชน์มากหรือน้อย มีโทษมากหรือน้อย และมีประโยชน์หรือโทษมากกว่ากันนั้น ย่อมขึ้นต่อเงื่อนไขหลายอย่าง เช่น เกมสกีที่เล่นเป็นเกมสกีอะไร ผู้ออกแบบทำขึ้นมาจากสภาพจิตและเจตจำนงที่มุ่งอะไร เด็กเล่นอย่างไร เด็กมีความรู้คิดแค่ไหน อยู่ในความดูแลชี้แนะ นำทางหรือไม่อย่างไร เล่นภายในขอบเขตหรือโดยสอดคล้องกับกิจกรรมการ ศึกษาและสร้างสรรค์อย่างอื่นหรือไม่ อิทธิพลและผลสะท้อนในทางชักจูง หรือก่อพฤติกรรม ความคิด จิตนิสัยหรือสภาพจิต แต่ละด้านๆ เป็นอย่างไร คุ่มหรือไม่ เด็กใฝ่หรือยอมรับกิจกรรมทางเลือกอื่นที่ดีกว่าได้แค่ไหน มีการคุมให้ ได้ผลที่พึงประสงค์เช่นใช้เป็นสื่อไปสู่สิ่งที่เป็นสาระแท้ได้เพียงใด และที่สำคัญยิ่ง ซึ่งมักมองข้ามกันไป ก็คือความหมกมุ่นกับเทคโนโลยีเกินพอดี ที่ทำให้เด็กห่างเหินหรือถึงกับแปลกแยกจากธรรมชาติ และแม่แต่จากเพื่อน มนุษย์ด้วยกัน

เวลานี้ คนชอบอ้างรายงานผลการวิจัยในเรื่องต่างๆ เช่นในด้านเทคโนโลยี ซึ่งก็มีประโยชน์ แต่ก็ต้องระวัง ไม่เฉพาะผลการวิจัยที่รับใช้ ธุรกิจอุตสาหกรรมเท่านั้น แม้แต่การวิจัยที่บริสุทธิ์ก็มักเจาะหาความจริง เฉพาะแง่เฉพาะด้าน หรือแม้แต่เฉพาะจุด ซึ่งจะต้องมองให้พอดีกับสถานะ ของมัน

หันกลับมาเรื่องเก่า เด็กชุดนี้ตกลงไปแล้ว ต่อมาอีกชุดหนึ่งๆ ก็ ใกล้เคียง กัน เฉลี่ยใช้เทคโนโลยีเพื่อเสพอย่างน้อย 80% เราลองดูผู้ใหญ่ซิ เป็นอย่างไร ผู้ใหญ่ไทย ใช้เพื่อเสพมาก หรือใช้เพื่อศึกษามากกว่า จะต้อง เริ่มที่นี้ก่อน เช่นอย่างดูทีวี ปรากฏว่าใช้เพื่อดูการบันเทิง ใช้ดูมวยต่อสู้เสียมาก แม้แต่การใช้เราก็กวาดแล้ว ฉะนั้น จะต้องเพิ่มเปอร์เซ็นต์ของการใช้เพื่อศึกษา และสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้น แล้วต่อไปการมีความสุขก็จะสัมพันธ์กับการใช้นี้ ด้วย เพราะเมื่อเราพัฒนาการใช้ ก็จะนำไปสู่การมีความสุขที่ต่างกันตามวิธี ใช้ นั่นด้วย คือ ความสุขจากการเสพเทคโนโลยี กับความสุขจากการศึกษา และสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี

ความสุขจากการศึกษาและสร้างสรรค์ คือความสุขจากการสนอง ความต้องการในการใฝ่รู้ และความสุขจากการสนองความต้องการในการทำสิ่งทั้งหลายให้มันดี ถ้ามีความสุขแบบนี้ การพัฒนาจะเกิดขึ้นเอง เพราะเรา พัฒนาคนอย่างถูกต้อง

เอาละ ตอนนี้เห็นได้แล้วว่าสังคมไทยจะต้องแก้ไขเกี่ยวกับเรื่อง เทคโนโลยี เริ่มต้นตั้งแต่การใช้เพื่อสพกับการใช้เพื่อศึกษาและสร้างสรรค์

เวลานี้เด็กหาความสุขจากการเสพเทคโนโลยีมากต่อไปการศึกษา ตั้งแต่ในบ้าน จะต้องมุ่งเน้นที่จะช่วยให้เขามีความสุขจากการใช้เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ เด็กที่พัฒนา จะมีความสุขแบบนี้ คือความสุขจากการใช้ เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ หรือความสุขจากการสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยี เขาจะมีความสุขจากการใช้คอมพิวเตอร์สร้างงาน ไม่ได้ติดอยู่กับการหาความสุขจากการใช้คอมพิวเตอร์เล่นเกมส์ เขาจะใช้เทคโนโลยีทำการสร้างสรรค์ ต่างๆ ขึ้นมา ถ้าเด็กมาถึงขั้นนี้ พ่อแม่อุ่นใจสบายใจได้ และสังคมของ เราก็มีหวังที่จะพัฒนา แต่ถ้าเด็กยังหาความสุขจากการเสพเทคโนโลยีแล้วให้ ระวังเถิด มันจะไปจบที่ยาบ้า เพราะเป็นพวกเดียวกัน

การหาความสุขจากการเสพเทคโนโลยี ก็คือการหาความสุขจาก การเสพชนิดหนึ่ง ซึ่งอยู่ในเครือเดียวกันกับการเสพยาเสพติด เพราะจะต้อง เพิ่มแรงกระตุ้น โดยปริมาณและ ดิกรีของสิ่งเร้าให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ความ สุขเท่าเดิม ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาหรือขึ้นต่อ เทคโนโลยี ถ้าเพิ่มแรงกระตุ้น เร้าไม่ทันหรือไม่พอ เกิดเบื่อหน่ายขึ้นมา เมื่อชีวิตและความสุข ขึ้นอยู่กับการ เสพเทคโนโลยีและวัตถุบำรุงบำเรอแล้ว พอเบื่อเทคโนโลยีและวัตถุเสพ ก็พลอยเบื่อหน่ายอยากหนีชีวิตด้วย แล้วก็เลยเปิดช่องที่จะพาต่อไปหายาเสพติด และชีวิตก็ อาจจะจบที่นั่น หรืออาจจะไปจบที่สิ่งเสพติดทางจิต ที่มาใน รูปของลัทธิความเชื่อและวิธี ปฏิบัติโลกหลบชีวิตแบบต่างๆ ย้ายจากปลาย สุดข้างหลงโลก กลายเป็นหล่นจากโลกไปเลย

ในทางตรงข้าม ถ้าคนมีความสุขจากการศึกษาและสร้างสรรค์แล้ว เขาจะพ้นจาก วิถีทางที่ผิดนั้นนี่คือเนื้อแท้สำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษาเป็นการ แก้ปัญหาที่ได้ทั้งการพัฒนา คน และพัฒนาประเทศชาติ ทั้งพัฒนาจิตใจ และพัฒนาเศรษฐกิจ ครอบคลุม ความเป็น นักศึกษาและสร้างสรรค์ ทำให้ ก้าวพ้นไปได้จากความสุขที่ขึ้นต่อสิ่งเสพสู่อิสราภาพ และความสุขที่สูงขึ้นไป

อย่างน้อยควรระลึกไว้ว่า คุณค่าของเทคโนโลยีมิใช่อยู่แค่การได้ มีสิ่งเสพบริโภค อำนวยความสะดวกสบาย แต่เทคโนโลยีมีคุณค่าอยู่ที่การ พัฒนาคน คือเป็นเครื่องช่วย เกื้อหนุนอำนวยโอกาสให้คนสามารถพัฒนา ศักยภาพที่จะสร้างสรรค์สิ่งดีงาม นำชีวิตและ สังคมเข้าถึงความสุขและ อิสราภาพที่ลึกและกว้างยิ่งขึ้นไป การมีเทคโนโลยีต้องหมายถึงการมี เครื่อง ช่วยพัฒนาปัญญา อย่างน้อยการพัฒนาเทคโนโลยี จะต้องคู่เคียงกันไปกับ การพัฒนา อินทรีย์ มิใช่กลายเป็นว่า เทคโนโลยียิ่งก้าวหน้า อินทรีย์ คือ ตา หู มือ สมอของ คน ยิ่งหมด ความละเอียดไวเฉียบคม ความขัดเกลา และ ความอ่อนโยนนุ่มนวล กลายเป็นอินทรีย์ที่ที่อห ยาบด้าน กระด้าง ฟัน กระจายก้าวร้าวรุนแรง ที่จะถูกชักพาไปด้วยแรงความอยากความปรารถนา ของความใฝ่เสพบริโภคและการทำลายล้างเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์กัน

เมื่อการพัฒนาคนถูกต้อง ก็แก้ปัญหาที่เดียวครบตลอด กระบวนการ แต่ถ้าพัฒนาผิดแล้วก็วนอยู่ในวังวนนั่นเอง เวลานี้ น่ากลัวว่า การศึกษาและการพัฒนาคนจะกลายเป็นการพัฒนาความไม่เฟสฟไปเสีย โดยนี้กว่า ถ้าคนมีความไม่เฟสฟแล้ว เขาจะแข่งขันเก่ง จะตั้งใจทำงานทำการ แต่เปล่า ผิดเต็มประตูเลย เพราะจับปัจจัยที่แท้ไม่ได้

เมื่อคนมีความไม่เฟสฟสูงสังคมก็มีแต่คนที่ส่วนใหญ่เป็นนักบริโภค กลายเป็นสังคมบริโภค โดยเฉพาะเมื่อเป็นเรื่องของสิ่งของเครื่องใช้ทาง เทคโนโลยี ซึ่งเป็นของที่ต้องผลิต สังคมผู้บริโภคเทคโนโลยีก็กลายเป็น สังคมผู้ซื้อโภคภัณฑ์เทคโนโลยี และเมื่อเป็นประเทศกำลังพัฒนา ก็มัก กลายเป็นผู้ซื้อและผู้บริโภคทางแถวที่นอกจากตามเขาล้าหลังท้ายสุดแล้ว ก็จะใช้ของที่แพงที่สุดด้วย เพราะผ่านเบี้ยบ้ายรายทางมากที่สุด

เมื่อความเป็นผู้บริโภคทางแถว มาบวกเข้ากับความเป็นประเทศ หรือสังคมที่กำลังพัฒนา ความด้อยหรือความเสียเปรียบก็ยิ่งหนักหนา จน กระทั่งว่า ถ้าไม่มีหลักและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง ก็จะถูกกลายเป็นเครื่องผูกมัดมัด ตัวให้จมอยู่ภายใต้ความล้าหลังและความด้อยพัฒนานั้นอย่างยั่งยืนหรือยิ่ง ต่ำลงไป

ความด้อยหรือความเสียเปรียบมีหลายด้าน แต่ที่เห็นชัดเห็นง่าย ก็คือด้านเศรษฐกิจ เช่นอย่างคนไทยที่ซื้อผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีมาใช้ เมื่อ เทียบกับคนในประเทศพัฒนาแล้วเช่นอย่างอเมริกา จะมีฐานะเป็นผู้มีรายได้ ต่ำแต่ซื้อของแพง หรือได้น้อยแต่จ่ายมากกว่าอย่างคนไทย เมื่อเติบโตขึ้นและจะเริ่มต้นชีวิตของตนเอง เช่น จบการศึกษาแล้วจะเริ่มทำการงาน โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มทำธุรกิจ ก็มัก จะคิดถึงการมีรถยนต์ส่วนตัว ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางค่านิยม (ไม่ว่าจะโดยถูก บีบ หรือถูกกลืน หรือโดยหลงใหลเองก็ตาม) ผสมกับปัญหาการจราจร ถ้าเป็นคนที่มีรสนิยมพอจะสูงสักหน่อย (ไม่ถึงกับสูงทีเดียว) ก็จะซื้อรถยนต์ที่นิยมกันว่าเป็นชั้นดี เอาแค่ราคาไม่ถึงล้าน สัก 5 แสน 5 หมื่นบาท ซึ่งถ้า ซื้อในอเมริกา รถคันเดียวกันนี้ มีราคาประมาณ 25,000 ดอลลาร์ คือ 5 แสนบาทเศษ ถ้าคนไทยวัยหนุ่มสาวผู้นั้นจบการศึกษาปริญญาโท ทำงานเอกชน มีรายได้ดีพอควร ได้เงินเดือนสูงถึงหมื่นห้าพันบาท เก็บเงินเดือนไว้ ทั้งหมด ไม่ใช่กินอยู่อย่างอื่นเลย (คงจะเป็นไปไม่ได้) และไม่นับเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นตามเวลาจะต้องรอถึงเกือบ ปีครึ่งจึงจะซื้อรถคันนั้นด้วยเงินสดได้ ยิ่งถ้าเข้ารับราชการ ได้เงินเดือน 4 พันบาท จะต้องเก็บเงินไม่ใช้เลย นานถึง 10 ปี จึงจะซื้อได้ แต่คนในประเทศอเมริกา จบปริญญาโท ทำงานได้เงินเดือนระดับทั่วไปเดือนละ 2,500 ดอลลาร์ เขาเก็บเงินเพียง 10 เดือน ก็ซื้อรถยนต์ค่อนข้างดีคันเดียวกันนั้นได้แล้ว

แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องของถูกรายได้สูงของแพงรายได้ต่ำ ก็คือ เรื่องค่านิยมที่อยู่ในจิตใจภายใต้กระแสหล่อหลอมหรือผลักดันของสังคม กล่าวคือในสังคมไทยเรานี้ คนซื้อหารถยนต์มิใช่เพียงในความหมายว่าเป็น ยานพาหนะ เครื่องใช้ในการเดินทาง แต่หมายถึงความมีหน้ามีตา ความเด่น ความโก้ และความนิยมเชื่อถือเป็นสำคัญ (คนไทยจึงถูกพวกนักต้มตุ๋นนั่งรถไก่อมาหลอกเอาได้บ่อยๆ) ซึ่งทำให้รู้สึกจำเป็นที่จะต้องมียอดยนต์ดีๆ ใช้ เกินความจำเป็นในการใช้งานจริง ต่างจากคนในสังคมอเมริกันที่โดยทั่วไป มองรถยนต์เป็นเพียงยานพาหนะ

เครื่องใช้ในการเป็นอยู่ เมื่อมีใช้อยู่แล้ว ก็ ใช้อต่อไป ไม่ต้องทุรนทุรายเที่ยวซื้อหามาแสดงหน้า
แก่ใคร ก็เลยมีเวลาและ ความคิดที่จะไปใส่ใจกับเรื่องอื่นที่เป็นสาระมากกว่า

เมื่อมองในแง่ของการแข่งขันตามสภาพของยุคสมัยปัจจุบัน แล้ว ลองเปรียบเทียบ
กัน ก็จะเห็นว่า สังคมอเมริกัน ถึงแม้เวลานี้เขาจะตกอยู่ใน ภาวะที่โหดหนัก แต่เขาก็ยังมี
การแข่งขันในเชิงปัญญาสูงกว่า ในขณะที่สังคมไทยของเราจะเดินไปข้างการแข่งขันในทาง
โมหะ ซึ่งไม่เป็นเรื่องดีที่น่าสบายใจเลย

ที่ว่ามานี้ ไม่เฉพาะในด้านสินค้าที่เรียกกันว่าฟุ่มเฟือย แม้แต่ สิ่งของเครื่องใช้หรือ
อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนพัฒนาสังคม โดย เฉพาะทางด้านการศึกษา คนไทยก็ตกอยู่
ในภาวะเสียเปรียบ ที่ต้องซื้อของ ราคาสูงด้วยทุนของผู้มีรายได้ต่ำ เช่นเดียวกัน

ขอยกเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นตัวอย่าง ปัจจุบันราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ใน
ประเทศไทยได้ลดต่ำลงมาก นอกจากเป็นภาวการณ์ทั่วไป ในโลกแล้ว ยังเป็นเพราะการลด
ภาษีด้วย เมื่อ 10 ปีก่อน เครื่อง คอมพิวเตอร์ถูกเก็บภาษี 30 กว่าเปอร์เซ็นต์ ต่อมาทางการ
ได้ลดภาษี คอมพิวเตอร์ลงเหลือประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์ เวลานี้ คนไทยทั่วไปพอจะซื้อ หา
คอมพิวเตอร์มาใช้ได้ในราคาไม่สูงนัก

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะซื้อเครื่องที่ติดตัวไปไหนๆ ได้สะดวก และมี ประสิทธิภาพสูง ก็
ยังต้องซื้อหาในราคาที่นับว่าแพง เช่น เครื่อง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กยี่ห้อดี ชั้นค่อนข้างดี มี
เครื่องอ่าน CD-ROM ในตัว เครื่องหนึ่งราคายังไม่คิดภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อกลางปี 2539 ใน
เมืองไทยขาย 90,000 บาท ในอเมริกาขาย \$3,299 คิดเป็นเงินไทยประมาณ 82,500 บาท
คนอเมริกันทำงานค่าแรงอย่างต่ำวันละ 450 บาท (คิดจากอัตรา ค่าแรงอย่างต่ำ ชม.ละ
\$4.75 x8 ชม.ต่อวัน: วันที่ 9 ก.ย. 2540 นี้ อัตราค่าแรงอย่างต่ำในอเมริกา จะขึ้นเป็น ชม.ละ
(\$5.15 คือวันละประมาณ 1,030 บาท) เก็บรายได้ไว้ 20 เปอร์เซ็นต์ ใช้เวลา 1 ปีครึ่ง (คิดวัน
ทำงานเดือนละ 24 วัน) ก็ซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องนั้นได้ แต่คนไทยที่ทำงานอยู่ในต่างจังหวัด
ได้ค่าแรงอย่างต่ำวันละ 150 บาท เก็บรายได้ไว้ 20 เปอร์เซ็นต์ จะต้องรอ ไปถึง 12 ปีครึ่ง จึง
จะซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวกันนั้นได้ กว่าจะได้ใช้ก็ จะแก่เสียแล้วแต่คอมพิวเตอร์ถ้าเพื่อ
ปัญหาคงไม่เป็นปัญหาสักเท่าไร ปมปัญหาสำหรับคนไทยอยู่ที่สินค้าของใช้ฟุ่มเฟือย ที่จะ
บำรุงความสุข อำนวยความสะดวกสบาย และมีความหมายในเชิงอวดโก้แข่งกัน ทั้งรถยนต์
มอเตอร์ไซค์ เครื่องเสียงดีๆ ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ เครื่องซักผ้า ฯลฯ ทั้งจำเป็นและไม่
จำเป็นทั้งจำเป็นแท้และจำเป็นเทียมซึ่งมีราคาแพง และประดังเข้ามาหลายๆ อย่าง คนไทย
ไม่มีทางเลือกอื่น จึงต้องหันไปพึ่งระบบเงินผ่อน ซึ่งหมายถึงการเป็นหนี้บางอย่างหนึ่ง แต่เป็นหนี้ที่
พอจะมีหน้า สำหรับหลายกรณี เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ และเป็นทางออกที่ดีอย่างหนึ่งในการ
ผ่อนเบาปัญหา การเงิน แต่จะมีโทษมากเมื่อผลิตเพลินชะล่าใจทำให้ตกอยู่ในความประมาท
อะไรๆ ก็ผ่อนส่ง เมื่อส่งไม่ทันก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาส่งผ่อน ทำให้ชีวิตตกอยู่ใต้ ความผูกมัด ห่วง
กังวล สูญสิ้นอิสรภาพความสงบใจและความรู้สึกมั่นคง ขาดสมาธิ ไม่มีความแน่วแน่มั่นใจใน
การดำเนินชีวิตและทำการงาน

คนอเมริกันอยากซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย ค่าตอบแทนแล้ว ก็เห็นความหวังชัดเจนว่าตนทำงานในเวลาเท่านั้นเท่านั้น ก็ซื้อได้ แล้วก็ตั้งใจทำงานด้วยความมั่นใจ มุ่งมั่นทำงานไป โดยไม่ต้อง คิดถึงเรื่องอะไรอื่น แต่คนไทย ถ้าเป็นคนมีรายได้น้อย ก็แทบมองไม่เห็น ความหวังที่จะซื้อเครื่องใช้หรืออุปกรณ์นั้นได้ด้วยเงินที่ได้จากการทำงาน ทำให้ไม่มีความมั่นใจในการทำงาน ถ้าไม่เข้มแข็งจริง จิตใจก็จะฟุ้งซ่าน ไม่มีสมาธิในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วก็มองหาทางที่จะได้เงินด้วยวิธีอื่น เช่น กู้หนี้ยืมสิน ถ้าผลต่อตัวก็อาจจะเลยออกไปทางทุจริต แม้แต่เมื่อพอจะมีเงิน มีทองขึ้นมา และแม้จะระมัดระวังในเรื่องการเงินว่าต้องให้ได้มากกว่า เสีย ก็มีกระวังแต่การใช้จ่ายด้านอื่น พอถึงเรื่องผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีที่ปุมเพื่อย ใจที่มัวแต่ติดตามให้ทันสมัย หรือความเด่นนำทางหน้าตา ทำให้ ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เสียมากกว่าได้ความดีความเสียเปรียบและความสูญเสียของคนไทยแต่ละคนนี้ ก็หมายถึงความดีความเสียเปรียบ และความสูญเสียของสังคมไทยและประเทศไทยด้วย นอกจากใจครุ่นคิดหารายได้พิเศษเพื่อซื้อสิ่งฟุ่มเฟือย ทำให้ งานขาดประสิทธิภาพด้วยคุณภาพถ่วงความเจริญของประเทศชาติ พร้อม ทั้งปัญหาสังคมที่เกิดจากการทุจริต และอาชญากรรมต่างๆ แล้ว คนพอจะมีพอจะได้เงินมาก็นึกถึงแต่ผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีรุ่นใหม่แปลกหูแปลกตาที่จะเอามาเสปบริโกล ไม่มีช่องให้เอาใจใส่หรือคิดถึงสุขทุกข์ของเพื่อนร่วมชาติร่วมสังคมเงินที่ใช้จ่ายมากมาย แทนที่จะเป็นเครื่องช่วยเกื้อหนุนหรือ แก้ปัญหาของคนไทยด้วยกัน ก็ถูกทุ่มเทไปกับสินค้าเครื่องใช้ทางเทคโนโลยี ที่มีราคาสูง เป็นรายได้ส่งออกไปให้แก่ต่างประเทศที่รวยกว่า

ในขณะที่ประเทศของตนด้อยโอกาสและเสียเปรียบประเทศเหล่านี้ ในทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว ยังจะต้องกู้หนี้ยืมสินจากประเทศเหล่านี้เพื่อ เอาไปซื้อสินค้าจากเขา เป็นลูกหนี้ที่เป็นลูกค้ายากำไรมาเพิ่มรายได้ให้ แก่เจ้าหน้าที่ของตนเอง ในขณะที่คนไทยจำนวนมากมีชีวิตที่หมกมุ่นอยู่ใต้กองหนี้สิน ประเทศไทยก็ถูกพันธนาการด้วยหนี้สินระหว่างชาติจำนวนมาก ที่ประชาชนไทยจะต้องแบกภาระต่อไปยืดยาวนาน ถ้าไม่รีบกลับตัว ก็ต้องเกินกว่าชั่วอายุลูกหลาน

แต่ผลเสียที่ร้ายแรงยิ่งกว่านั้นก็คือ การที่คนไทยมัวเพลิดเพลิน หลงใหลกับความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย จะยิ่งเสริมแรงความไฟเสพและความเป็น นักรบิโกล ทำให้เห็นแก่ความสะดวกสบายเฉื่อยชาและยิ่งอ่อนแอเลื่อนไหล ลงไปได้กระแสของระบบผลประโยชน์ สวนทางกับการที่จะมีพลังพัฒนาตน ให้เป็นคนเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพมากขึ้น แม้แต่ไอที คือเทคโนโลยี ด้านข่าวสารข้อมูล ที่น่าจะเป็นเจ้าบทบาทที่โดดเด่นในการพัฒนา เสริมสร้างปัญหา ก็เสียดุลให้แก่การใช้เชิงเสปบริโกล และธุรกิจ โฆษณา มีบทบาทที่เบียดเบียนไปในทางเสริมโมหะ มากกว่าพัฒนา ปัญญา ถ้าเป็นอย่างนี้นานไป คนไทยจะหาอะไรซึ่งจะเป็นที่ภูมิใจ และมั่นใจ ในตนเองและในสังคมของตนได้ยาก จะมีก็แต่ความตื่นเต้นฟูป่าฮือฮากัน ไปตามกระแสชัฟพาของค่านิยมที่ฉาบฉวยเลื่อนลอย แล้วก็พาตัวเองไปเป็น เหยื่อของผู้ผลิตภายใต้วัฒนธรรมบริโกล

เพราะฉะนั้น คนไทยจะต้องรู้ตัวตื่นขึ้นมา อย่าปล่อยตัวปล่อยใจ หลงระเหิมวาทกรรมในความรู้สึกโก้เก๋ทันสมัย และมองไปแต่ในทางที่จะ หาเสพหาบริโภค แต่จะต้องซื้อต้องใช้ต้องปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์ทาง เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน ตั้งความรู้สึกรับผิดชอบต่อประเทศไทย ต่อสังคม และต่อเพื่อนร่วมชาติ เห็นตระหนักในผลดีผลเสียต่อชีวิต ต่อสังคม ต่อโลก และความเสียหายเปรียบของประเทศชาติ ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเสพบริโภค แต่ละครั้งของตน มองถึงการสูญเสียผลประโยชน์ของประเทศชาติ และ ภาระที่สังคมจะต้องแบกรับสืบเนื่องต่อไปข้างหน้า

แม้จะต้องซื้อต้องใช้ของแพง ก็ทำด้วยปัญญาที่มีหลักคิด มองเห็นเหตุผลอย่างชัดเจน และมีจุดมุ่งหมาย พร้อมทั้งมีจิตสำนึกที่จะใช้สิ่งนั้น ให้ได้ประโยชน์จากมันอย่างคุ้มค่า เกินราคาของมันให้ได้มากกว่าจ่าย หรือ ให้ได้มากกว่าที่เสียไป ทั้งแก่ชีวิตของเรา และแก่สังคม ไม่ซื้อมาเพียงเพื่อ เสพบริโภคให้หมดเปลืองไป แต่ให้มันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ที่จะทำให้ ชีวิตและสังคมของเราเขยิบก้าวดีขึ้นไปได้จริงได้เช่นถ้าซื้อเครื่อง คอมพิวเตอร์ มาใช้ ก็ตั้งใจมันว่า “เราจะใช้คอมพิวเตอร์เครื่องนี้ให้ได้ประโยชน์ในทาง สร้างสรรค์ มากกว่าที่คนในอเมริกาใช้มัน อย่างน้อยอีกหนึ่งเท่าตัว”

ถ้าทำได้อย่างนี้ ทุกอย่างจะคุมตัวของตัวเอง แล้วชีวิต สังคม และ ประเทศชาติ ก็จะมีพื้นฐานขึ้นมาได้ในเวลาไม่นานเลย อีกทั้งคนไทยก็จะก้าว ขึ้นไปมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของโลกได้ด้วย

ทั้งหมดนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อคนไทยตื่นตัวขึ้นมา ด้วยความตื่น ทางปัญญา มีจิตใจที่เข้มแข็ง และมีความปรารถนาดีใฝ่สร้างสรรค์ชีวิตและ สังคมของตนอย่างแท้จริง ซึ่งจะสำเร็จได้ด้วยการพัฒนาคน ที่ชาวไทย ทุกคนตั้งใจพัฒนาตนเองขึ้นไปโดยไม่ประมาท ถ้าคนไทยรุ่นผู้ใหญ่ไปไม่ไหว หมดหวังแล้ว ก็ต้องเริ่มกันจริงๆ ที่อนุชนคนรุ่นต่อไป โดยมุ่งมั่นเน้นหนัก ในการศึกษาที่ถูกต้อง

การศึกษาแท้เริ่มที่บ้าน โดยพ่อแม่เป็นครูอาจารย์คนแรก ดังที่ พระสอนว่า มารดาบิดาเป็นบูรพาจารย์ คือครูต้น หรืออาจารย์คนแรก ถ้า จะนำเด็กเข้าสู่การพัฒนาที่ถูกทาง เพื่อให้ได้ผลในการเสริมสร้างความใฝ่รู้ สู้สิ่งยาก ความใฝ่ศึกษา-ใฝ่สร้างสรรค์ ความเป็นนักผลิต-นักสร้างสรรค์ และ พร้อมกันนั้น ก็จะได้ผ่อนคลายอิทธิพลของค่านิยมใฝ่เสพ วัฒนธรรมบริโภค ความอ่อนแอเห็นแก่สะดวกสบาย และวิถีชีวิตที่เปิดกว้างสู่ทางแห่งการเสพ ยาบ้า พ่อแม่ทุกบ้านนั่นเองจะต้องเริ่มต้น และสำหรับคนไทย จุดเริ่มอยู่ที่นี้

จงถามเด็กไทย ให้น้อยลงว่า “อยากได้อะไร?”

แต่จงถามเด็กไทยให้มากขึ้นว่า “อยากทำอะไร?”

จาก “อยากทำอะไร?” ก็ก้าวต่อไปว่า “อยากจะทำอย่างไร และ “จะต้องรู้อะไร?” แล้วพ่อแม่ก็คอยหนุนและให้เพื่อสนองความใฝ่รู้และ ใฝ่สร้างสรรค์นี้ โดยช่วยโยง การรู้และการสร้างสรรค์นั้นไปเชื่อมต่อกับบุคคล ให้ได้ต่อไป

เอาละ ขอบุติถึงเรื่องคนไทยกับเทคโนโลยีไว้เท่านี้ก่อน ถ้าเราพัฒนาคนไทยในการ
สัมพันธ์และปฏิบัติต่อเทคโนโลยีได้ถูกต้อง เราจะได้ ความใฝ่รู้ ผู้สั่งยาก หรือ ใฝ่ศึกษา ใฝ่
สร้างสรรค์ เป็นอย่างน้อย ซึ่ง แม้แต่ยังไม่ได้คุณสมบัติอย่างอื่นมาอีก เพียงแค่นี้ก็พอที่จะ
พัฒนาสังคม ไทยไปสู่ความมีชัยในระบบแข่งขันของโลก และพร้อมที่จะเดินหน้าพันเหนือ
การแข่งขันไปสู่การช่วยแก้ปัญหาของโลก และเป็นส่วนร่วมอย่างสำคัญใน การนำโลกไปสู่
สันติสุข